Milliyet

İSTİKLÂL SAVAŞI gazetesi

KALK UYAN YOKSA ARDI HİCRANDIR

HAZIRLAYAN: ÖMER SAMİ COŞAR

CUMARTESİ 11 EKİM 1919

Mustafa Kemal yeniden yayın hayatına başlayan Yenigün'e beyanat verdi

«Cemiyetimiz siyasî bir parti değildir»

Paşa, milletvekilliği konusundaki bir soruya «Millet beni isterse memnuniyetle kabul ederim. Fakat kendiliğimden hiçbir teşebbüste bulunmayacağım» diye yanıt verdi

Bu sabahtan itibaren yeniden yayın hayatına atılmakta olan YENİGÜN gazetesinde Mustafa Kemal Paşa'nın bir beyanatı bulunmaktadır. Gazetenin Sivas'ta bulunan hususî muhabiri ile Heyet-i Temsiliye Başkanı arasında cereyan eden konuşma aynen şöyledir:

M. Kemal Atatürk'ün Harp Akademisi'nden mezun olduğu zamana ait bir hatıra.

"—Anadolu ve Rumeli Müdafaaî Hukuk Cemiyeti Teşkilâtı'nın kuvvet ve derece-i şumulü nedir?

—Mütarekeden sonra millet iki büyük felâket altında kalmıştı. Bunların birincisi vatan ve milletin düçar olduğu hakşiken muameleler, ikinci de eski hükümetin bu taarruzat esnasında âdeta Yunanlılarla teşvikimesaî eder gibi hareket etmesidir. Bu iki büyük sebep memleketin her tarafında bir galeyanı intibah vücuda getirdi. Memleketimizin her kısmında icra-î tesir etmiş olan aynı esbap, aynı maksat uğrunda her yerde teşkilât-ı millîye vücuda getirilmesini intaç etmiş ve nihayet bütün bu müteferrik teşkilât ittihad ederek memlekete şâmil olmuştur.

—Teşkilâtı Milliye'nin, ittihatçı tahrikatı olduğuna dair bir rivayet var. Bu hususta ki düşünceniz ne merkezdedir?

—Teşkilâtımızın ne gibi millî emellerden doğduğunu izah ettim. Binaenaleyh esas maksadımız vatan ve milleti kurtarmak olduğuna göre, karşımızda iki muhasım zümre bulunması pek tâbiî idi. Bunların biri şahsî menfaatleri uğruna umumum menfaatlerini feda eden sabık hükümet ikincisi de çöküşümüzü bekleyen birtakım dahilî düşmanlarımızdır. Bunlar cihan nazarında Harekâtı Millîye'yi kirletmek ve kendilerini kurtarmak için zaman icabı kuvvetli bir silaha mâlikti. Bu silah ise, İttihatçılık iftirası idi.

Fakat gerek fiiliyat-ı millîyemiz ve gerekse hükümetin tebeddülünde gösterdiğimiz bitaraflık cihan efkârı umumîyesinde sefil ihtiraslardan ne kadar münezzeh olduğumuzu ispat etti. Bize İttihatçı diyenler unutuyorlar ki, Harekâtı Millîye bütün millet tarafından icra edilmektedir. Eğer işin içinde İttihatçılık olmak lâzım gelse bütün millet İttihatçılıkla itham edilmiş olur. Fazla olarak gerek şimdiye kadar neşrettiğimiz beyannamelerle ve gerekse umumî kongre de hiçbir fırkaya mensup olmadığımızı ve İttihatçılıkla alâkamız bulunmadığını kâinata ilân etti. Hatta Padişah bile son beyannamei hümayunlarında teşkilâtı millîyenin münhasıran esbab-ı millîyeden mütevellit olduğunu ilân buyurmuşlardı. Fakat Ferid Paşa hükümeti yalnız millete değil, Temps gazetesi muhabirine de Anadolu harekâtının İttihatçı tahrikatından mütevellik olduğunu söyledi. Artık böyle bir iddiaya nasıl ehemmiyet verilebilir? Hatta son zamanlarda Bolşevikliği de aleyhimizde bir silah gibi kullanmak isteyen Ferid Paşa, Trabzon ve Samsun'dan Anadolu'ya akın akın Bolşevikler geldiğini ve vilâyetlere resmî telgraflarla tebliğ ederek ilân etmek garabetinde bulunmuştu.

GAYRI MÜSLİMLER

—Teşkilâtı Millîye'nin gayrı müslim ahali aleyhinde birtakım temayülâtı olduğuna dair de bir rivayet vardır? Bu hususta ki fikirleriniz nedir ve teşkilâtı millîye ile gayrı müslim ahalinin münasebatı ne merkezdedir?

—Her şeyden evvel şunu söylemek isterim ki, Teşkilâtı Millîye'nin gayrı müslim ahali aleyhinde hiçbir gizli fikri yoktur. Filvâki birtakım gayrı müslim ahali devlet ve milletimiz aleyhinde bazı tahrikat ve teşebbüsata girişecek kadar muzur temayüller besledikleri vak'a ile sabit olmuşsa da meşrû haklarına istinat eden milletimizin sükûn ve ciddîyeti karşısında hiçbir netice elde edemeyeceklerini hissetmeye başladıkları ümit edilebilir. Bu takdirde arada hiçbir ziddiyet sebebi kalmayacaktır. Biz onların her türlü tabiî hukuklarını tamamıyla temin ederek beynelanâsır bir müvazenet ve âhenk ihyasını esaslı maksatlarımızdan addedeceğiz.

ECNEBİLERLE MÜNASEBETLER

— Ecnebilerle münasebetiniz nasıldır?

—Şimdiye kadar gerek tesadüfen ve gerekse Anadolu ahvalini tetkik için memuren bu havaliye gelen muhtelif milletlere mensup ecnebilerden birçoklarıyla temas edildi. Bunların bize söyledikleri ilk ihtisasatuzaktan müthiş bir heyûla gibi tasavvur ettikleri Anadolu'yu bilâkis en şâyanı dikkat ve sükûn ve asayiş içinde görmekten mütevellit hayretlerine dair oluyordu. Bilhassa teşkilâtı millîyenin vüs'at ve ehemmiyetiyle milletin vahdet-i âzımkâranesini gözleri ile görüp umum taleplerimizi etrafıyla tetkik ettiklerinden millî emellerimizin meşruluğu ile teşkilâtımızın nezahet-i maneviyesi hakkında mensup oldukları memleketler efkâr-ı umumiyesine mükerreren raporlar yazmaktan hali kalmadılar. Bu suretle bugün Avrupa ve Amerika'da hakikatin inkişafa başladığını görmekle memnun oluyoruz.

SEÇİMLER

— Alelumum Müdafaaî Hukuk Cemiyeti'nin, Alelhusus Heyeti Temsiliye'nin intihabat esnasındaki vaziyeti ve tarz-ı faaliyeti ne olacaktır?

—Cemiyetimiz siyasî bir fırka değildir. Bu sebeple seçimler esnasında ne Alelumum Cemiyetin ve ne de Alelhusus Heyeti Temsiliye'nin doğrudan doğruya hiçbir faaliyet ve müdahalesi olmayacaktır. Bu sebeple bu meselede bize terettüp eden vazife hukuku medenîyeden müstefit olan evlâd-ı vatandan her ferde müteret-

(Devamı 4. Sayfada)

Sofya'da matem!..

SOFYA

Trakya'nın Bulgarlardan alınarak Yunanistan'a verileceğine dair haberlerin katileşmesi burada matem havası yaratmıştır. Dün bu mateme katılmak maksadıyla bütün dükkânlar kapatılmıştır.

Yeni bir kabine kurmuş olan Stambulisky'ye, Paris'te Sulh Konferansı'nın, barış anlaşması taslağına cevap vermesi için 10 günlük bir mühlet daha tanındığı da bildirilmektedir.

Tahkik heyetinin Türk delegesi Yarbay Kadri Bey'in İzmir raporu:

«Menemen'de halk, Yunanlılar tarafından koyun gibi boğazlandı»

İZMİR faciasının içyüzünü araştırmak üzere Sulh Konferansı tarafından kurulmuş ve Batı Anadolu'daki araştırmalarını bitirerek şehrimizde raporlarını tamamlamakta olan milletlerarası tahkik heyeti nezdinde Türk delegesi bulunan Yarbay Kadri Bey, uzun bir raporu Harbiye Bakanlığı'na vermiştir.

Yarbay Kadri Bey, heyet üyelerinin, Yunan işgal bölgesinde ve hemen dışındaki perişan Türk halkı ile uzun temaslar yaptığını, nihaî raporlarının Türkiye lehinde olmasının kuvvetle muhtemel bulunduğunu kaydetmekte ve bu arada Çine'de, Yürük Ali Efe'nin, milletlerarası heyet huzuruna nasıl geldiğini de şöyle anlatmaktadır:

"Omuzunda silahı, belinde üç sıra fişeği ve üç tabancaile pek heybetli bir manzara arzeden bu efenin ifadeleri heyet üzerinde mühim bir tesir bıraktı kanaatindeyim. Yörük Ali Efe, kendisinin ve rüfekasının niçin Yunanlılara karşı silaha sarıldığını, Aydın'ı ne süretle Yunanlılardan zaptettiğini, Harbi Umumîde askerliğe gitmediği halde şimdi niçin hayatının son demine kadar Yunanlılarla cenk etmeye ahdettiğini, Aydın içinde Yunanlıların binlerce Müslümanı katil ve birçok ismetleri ifna ve Müslümanlara ait her şeyi mahv ve ihrat ettiklerini gözleri ile gördüğü ve her lâhza pek büyük işkencelerle katledilmiş olan Müslüman cesetlerinin üzerinden geçtiği halde niçin Aydın Hıristiyan ahalisini misilleme olarak yok etmediğini ve hatta onların hayatlarını emniyet altına aldığını ve ne için el'an Kuvayı Milliye mıntıkası dahilinde bulunan Hıristiyan ahalinin katledilmediğini komisyona izah etmiş ve en nihayet şu müthiş suali

"—Paşa efendiler, Yunanlıların ikinci defa Aydın'a gelmeleri üzerine bütün Müslüman ahali korkudan hicret etmiştir. Yalnız 2500 kadar Müslüman kaçmaya vakit bulamayarak şehir dahilinde kalmıştır. Şimdi işitiyorum ki, Aydın içerisinde 375 kişi kalmış, acaba diğerleri ne oldu?"

BİR KİTAP OLUR

Yarbay Kadri Bey raporunda, Yörük Ali Efe'nin bu konuşmaları hakkında şunu ilâve etmektedir:

"Yörük Ali'nin ifadeleri başlı başına bir kitap teşkil edecek derecede mühim olduğu cihetle bu raporda kâmilen dercine imkân yoktur. Yalnız şunu söylemeden geçmek kabil olmayacaktır.

"Yörük Ali Efe heyete: —Biz 70 kişi ile bir Yunan alayını mağlûp ettik. Şimdiki mevcudumuzla Yunanlıları evvel Allah çok çabuk Aydın'dan çıkarmaya muktediriz. Fakat biz bir defa söz verdik. Tahkikâtın neticesini bekleyeceğiz. O zamana kadar bir şey yapmayacağız. Büyük devletlerin adaletini emniyetle bekliyoruz."

METROPOLİT

Yarbay Kadri Bey'in raporunun ana noktaları şunlardır:

—İzmir'deki Yunan habasetinin feci ruhu İzmir Metropoliti Hristostomos Efendi'dir. Hêr şey bu metropolit vasıtası ile hazırlanmış ve onun teşviki ile tatbik olunmuş ve olunmaktadır. Metropolit, Yunan emellerine hizmet edecek Müslümanları dahi bulmakta müşkülatla karşılaşmamıştır. Meselâ Aydın'a müftü diye tayin ettikleri sabık Dedeağaç müftüsü Giritli Şevki Efendi ile Torbalı hâkimi Kırkağaçlı İsmail Hakkı Efendi ve daha bazı eşhas bu kabildendir. Yunanlılar, "Aydın İslâm ahalisini temsil ediyor" diyerek bu

İzmir faciasını tahkik eden milletlerarası heyetin üyeleri önünde heyecanlı bir konuşma yapan Yörük Ali Efe.

önüne çıkarmışlar ise de, buna tarafımızdan itiraz edilmiştir.

AYDIN MAHVOLDU

—Aydın şehri kâmilen mahv ve harap yanmış ve yağme edilmiş, hülasa tarihe karışmıştır. Şehrin, Yunan işgalinden evvel 30 bine yaklaşık Müslüman ahalisinden yalnız, onlar da feci durumda, 375 kişi kalmıştır. Geri kalan kısmı ya hicret etmiş veya katledilmiştir. Aydın şehrinden maada civardaki elli bir karye ahalisi de kâmilen Nazilli, Çine, Söke vesair bölgeye hicret etmişlerdir.

KOYUN GİBİ BOĞAZLANDILAR

—Menemen'deki Yunan vahşeti hakikaten müthiştir. Burada Türkler, en küçük bir mukavemette bulunmadıkları halde bile Yunanlılar tarafından koyun gibi boğazlanmışlardır. Kaza Kaymakamı Kemal Bey de dahil olduğu halde bu vakada Müslümanlardan bini mütecaviz masum katledilmiştir. Yunanlıların bu katliamı gizleme çabaları gülünç olmuştur.

— Manisa, Yunanlıları en ziyade sükûnetle karşılayan bir mıntıka olduğu halde Yunanlılar burada da aklın alamayacağı mezalim yapmışlardır. Kadınlar, müftüler öldürülünceye kadar dövülmüştür. Masum birçok kimse şehid edilmiş, çiftlik ve köyler yakılmıştır. Burada Ermeni yerli heyeti aleyhimizde, Yahudi heyeti de lehimizde şâhadette bulunmuştur.

ŞARKILAR

—Bölgede Rumların asıl maksatları, devamlı tahkirler ve tecavüzler ile Türk ahaliyi ya kamilen mahv veya terki diyara mecbur ederek arazi ve servetlerine el koymaktır. Bunun için tertip edilmiş

ye bile lüzum görmeden bağırarak terennüm etmektedirler. Tahkikat heyetine bu husus bildirilmiş ve kendileri benden bu şarkılardan bir kaçının teminini istemişlerdir. Şarkılardan birer suret derhal kendilerine verilmiştir. Bunlardan birisi (Ayasofya) şarkısı, diğeri (Küçular) isminde bir şarkıdır. Her ikisinde de Rumların Türkleri kâmilen katliam edeceğinden ve yer yüzünden kaldıracağından, Ayasofya'ya salip takılacağından bahsedilmektedir.

YÜZ YIRMİ BİNDEN FAZLA MUHACİR

—Yunan işgali karşısında Aydın'dan 63 bin küsur kişi Nazilli, Söke, Çine ve civarına, Bergama'dan da 60 bin küsur kişi Soma, Balıkesir, Kırkağaç ve havalisine muhaceret etmiş ve bunların hane, eşya, çiftlik ve tarlaları ve mahsulleri tamamı ile Yunanlılarınelinde kalmıştır. Bu zavallı muhacirler elyevm hükümetin ve milletin atıfetine muhtaç bir halde ve cidden pek elim şartlar içinde bulunuyorlar. Yunanlılar, bunların yerine Yunanistan'dan ve adadan Rum göçmen getirmek üzere Metropolit Hrisostomos bunlara yerli Rum vesikası da tanzim ettirerek verdirmektedir.

NETİCE

Yarbay Kadri Bey bu raporunun sonunda, Yunanlıların İzmir ve bölgesinden ayrılmak niyetinde bulunmadıklarını, işittiği haberlere göre yüz bin kişilik yeni bir işgal kuvvetini de getirmeye hazırlandıklarını kaydetmekte ve şu tavsiyede bulunmaktadır:

"Kati kanaatim, Avrupa siyasî vaziyetinin iktisap etmekte olduğu şekli cedit karşısında Yunanlılarla başbaşa uğraşmak ve onları bizzat kendi kuvvetlerimizle memleketimizden çıkarmak mecburiyetinde kalacağımızdır.

Hükümetimizce yapılacak siyasî teşebbüslere ilâveten bir taraftan da buna göre hazır bulunmak ve Yunan işgalinin genişlemesine karşı yegâne bir sed olarak milletin sinesinden meydana çıkan Kuvayı Milliye'nin pek gizli surette eksiklerini ikmal ve teşkilâtını vücuda getirmek ve Kuvayı Milliye'yi devletimizin siyasî maksadlarına hadim hale koymak elzem bulunduğunu naçiz bir mütâlea

(Baştarafı 3. Sayfada)

tep vazife-i millîyenin tamamıyla aynıdır. Yalnız bizim bu hususta fazla olarak söyleyebileceğimiz yegâne bir söz varsa o da milletin heyetî umumîyesini temsil edip en mühim mukadderatı millîyemiz hakkında muayyen birtakım esasata mâlik olduğumuzdan bu esasatı müdafaa edecek ve bunlara taraftar olacak bir ekseriyet-i mebusun intihap edilmesini temenniden ibarettir.

PAŞA'NIN MEBUSLUĞU!

—Zatıâliniz mebusluğa namzetliğinizi koyacak mısınız?

—Ben sırf vatan ve milletime böyle bir tarihî dakikada tamamıyla hasrı vücut edebilmek gayesiyle meslek-î mukaddesimden ayrılıp sineî millete tevdi-î mevcudiyet ettim. Bunu yaparken alelâde bir ferd-i millet olarak elimden gelen her fedakârlıktan geri kalmamak azminde idim. Binaenâleyh tamamıyla milletimin irade-î umumiyesine tâbi ve münkaadım. Eğer millet beni mebus intihap etmek arzusunu izhar ederse maalmemnuniye kabul ederim. Fakat kendiliğimden hiçbir teşebbüste bu-

Milliyet

İSTİKLÂL SAVAŞI gazetesi

KALK UYAN YOKSA ARDI HİCRANDIR

HAZIRLAYAN: ÖMER SAMİ COŞAR

PAZARTESİ 13 EKİM 1919

DAMAD FERİD KOMPLO PEŞİNDE

● Sait Molla İngiliz casusu Frew'e gönderdiği mektupta, bazı yörelerde çıkarılacak karışıklıkların maksadın çabuklaştırılmasına yardımcı olacağını ifade ediyor

● İngiliz mandası lehinde devamlı propaganda yapan Sait Molla'nın ele geçen mektubu, eski başbakanı ele veriyor

ŞEHRİMİZDE "İngiliz Muhipler Cemiyeti"nin kurucularından ve sahibi bulunduğu Türkçe İstanbul gazetesinde İngiliz mandası lehinde devamlı propaganda yapan Sait Molla'nın ele geçen bir mektubu, devrik Başbakan Damad Ferid Paşa'nın İngilizlerle birlikte Kuvayı Milliye aleyhinde korkunç bir komplo hazırlamakta olduklarını ortaya koymuştur.

Türkiye'de bütün İngiliz casus teşkilâtını idare etmekte olan Papaz Frew'e önceki gün yolladığı bu mektupta Sait Molla şunları anlatmaktadır:

"Dün sabah Adil Bey'le (İngiliz Muhipleri Cemiyeti Heyeti İdare Üyesi ve Damad Ferid'in İçişleri Bakanı) birlikte Damad Ferid Paşa Hazretlerini ziyaret ettim. Biraz daha sabır ve intizar buyurmaları lüzumunu tarafınızdan kendilerine tebliğ ettim. Müşarileyh Hazretleri, cevaben size teşekkür etmekle beraber Kuvayı Milliye'nin Anadolu'da tamamen kök saldığını ve mukabil bir hareket neticesi olarak Kuvayı Milliyenin mel'un idarecileri tepelenmedikçe, kendilerinin mevkii iktidara gelemeyerek zâtı şâhanenin de tasvibine iktiran eden mukavele ahkâmının, konferansta müdafaasına imkân olmadığını (1) ve Kuvayı Milliye'nin dağıtılması için İngiltere hükümeti nezdinde süratli teşebbüsler yapılarak müşterek bir notanın, Millî Meclisinin seçilmesinden evvel Bâbıâliye verilmesini ve çetelerimizin (2) Adapazarı, Karacabey ve Şile'de Rumlar'a karşı ikâ edecekleri tecavüz hareketlerini esas ittihaz ederek, Kuvayı Millîye'nin asayişi ihlâl ettiklerini ileri sürerek maksadın çabuklaştırılmasına çalışmanızı ve İngiliz matbuatının Kuvayı Millîye aleyhinde neşriyatta bulunmasının teminini ve sureti mahsusada torpito ile gönderilen (A.B.K. 19/2)ye telsiz telgrafla dün görüştüğümüz meseleler hakkında talimat verilmesini rica ediyor.

Bu gece onbirde Adil Bey (K.) de sizi görecek ve Ferid Paşa'nın bazı hususî ricalarını daha tebliğ edecektir. Bedehu, zâtı şâhane ile Mister (T.R.) görüşebilecektir. Refik Bey'e artık itimat etmeyiniz. Sadık Bey de bizimle çahşabilecektir."

MOLLA'NIN AJANLARI

Bu mektubunun ilk kısmında Sait Molla, paralı ajanlar hakkında da diyor ki:

"Verilen iki bin lirayı Adapazarı'nda Hikmet Bey'e gönderdim. Oradaki işlerimiz pek yolunda gidiyor. Birkaç gün sonra hayırlı neticelerini elde edeceğiz. Şimdi aldığımız şu mâlumatı, şu tezkereyle size iletiyorum. Yarın sabah bizzat gelip tafsilât vereceğim.

Kuvayı Millîye taraftarının Fransa'ya fevkalâde ziyade düşkünlük gösterdiklerini ve General Despre'nin (Fransız Generali Franşe Desperay) Sivas'a gönderdiği zabitlerin, Mustafa Kemal Paşa ile görüşerek İngiltere hükümeti aleyhinde bazı kararlar ittihaz ettiklerini Ankara'daki (N.B.D. 285/3) adamımız sureti mahsusada bir kurye ile gönderdiği mektupta bildiriyor.

(D.B.K. 91/3) her ne kadar cemiyetimize dahil ise de, bu zatın Fransızlara casusluk ettiği ve sizin de bu teşkilâta riyaset eylediğinizi etrafa yaydığı kanaati bendenizde hâsıl olmuştur. Bu mesele hakkında da, kanaati ailerine ve itimadı üstadanelerine muhalif olarak vukubulacak beyanatımla şimdiye kadar o zat hakkında göstermiş olduğunuz itimattaki hatayı izhar etmiş olacağım."

NOT: (1)—Sait Molla'nın, önce gazetemizde de açıkladığımız ve Vahdettin ile Damad Ferid'in müştereken hazırlayıp Türkiye'yi İngiliz mandası altına sokmayı hedef tutan gizli mukaveleden bahsettiği anlaşılmaktadır.

(2)—Kuvayı Millîye'yi müşkül duruma düşürmek için, İngilizlerin verdiği para ile Sait Molla'nın bu bölgelerde kendine bağlı çeteler kurduğu ortaya çıkmaktadır.

Osmanlı devletinde mütarekeden sonra danıştay başkanlığına kadar yükselen ve İngiliz casusu olduğu anlaşılan Sait Molla.

SAİT MOLLA NE YAPMIŞ.?

Diğer taraftan dünkü ALEMDAR gazetesi, **"İngiliz Muhipler Cemiyeti"** lokalindeki bazı eşyaları evine taşıdığından dolayı, Cemiyet Başkanı olduğu bildirilen Nâzım Paşa'nın, Sait Molla'yı polise şikâyet ettiğini ve takibat yapılmasını istediğini yazmaktadır.

ALEMDAR, son günlerde çıkan bazı haberleri de tekzip etmekte, (İngiliz Muhipler Cemiyeti)nin dağılmayacağını ve cemiyetin pek yakında Pangaltı'ndaki yeni lokaline taşınacağını yazmaktadır.

YUNAN GAZETESİ NEA HELLAS'A GÖRE:

«MUSTAFA KEMAL ŞEYTANÎ BİR OYUN OYNUYOR»

ATİNA

NEA HELLAS adlı Yunan gazetesi: "Kemal Paşa şeytanî bir oyun oynuyor" başlıklı bir makalesinde diyor ki:

Mustafa Kemal, hem ayaklanmayı idare ediyor, hem de hükümeti ellerinde tutuyor. Açıkça iştirak etmediği hükümet sayesinde, Türkiye'yi müttefiklerin karşısında devlet şekli ile muhafaza etmeye çalışıyor. Ayaklanma ile de tehdid ediyor.

Böylece bir elinde, Sulh Konferansı'na gidecek delegelerinin kalemini, diğer elinde de tabancayı tutuyor. Bir kelime ile Mustafa Kemal konferansın önüne tedhiş yaratarak gelmek istiyor."

NEA HELLAS , Mustafa Kemal Paşa'nın "bu şantajına" müsaade edilmemesini isteyerek diyor ki:

"Müttefiklerin, bir asiyi temsil eden bir hükümetle müzakereye girişmesi nasıl mümkün olabilir? Şarkta barış, ancak Kemal'in eserinin ve Genç Türkler'in imha olunmaları ile imkân dahiline girebilir."

TRAKYA'DA

Diğer taraftan Yunan basını: **"Millî Hareket Trakya'ya da sıçradı"** başlığı altında Edirne Valisi Salim Paşa'nın İstanbul'a kaçtığını bildirmekte ve millîcilerin Trakya'ya da el atmış olduklarını ilâve etmektedirler. Gazetelere göre, Salim Paşa ile birlikte Çatalca bölgesi kumandanı Naci Bey'in de İstanbul'a firarı bu gelişmeye işaretlerdir.

HARBİYE BAKANI'NIN İSTEĞİ ÜZERİNE MUSTAFA KEMAL, HEYETİ TEMSİLİYENİN DÖRT KONUDAKİ GÖRÜŞLERİNİ AÇIKLADI

«Türkiye'nin coğrafi konumu, savaşa seyirci kalmamıza asla müsait değildi»

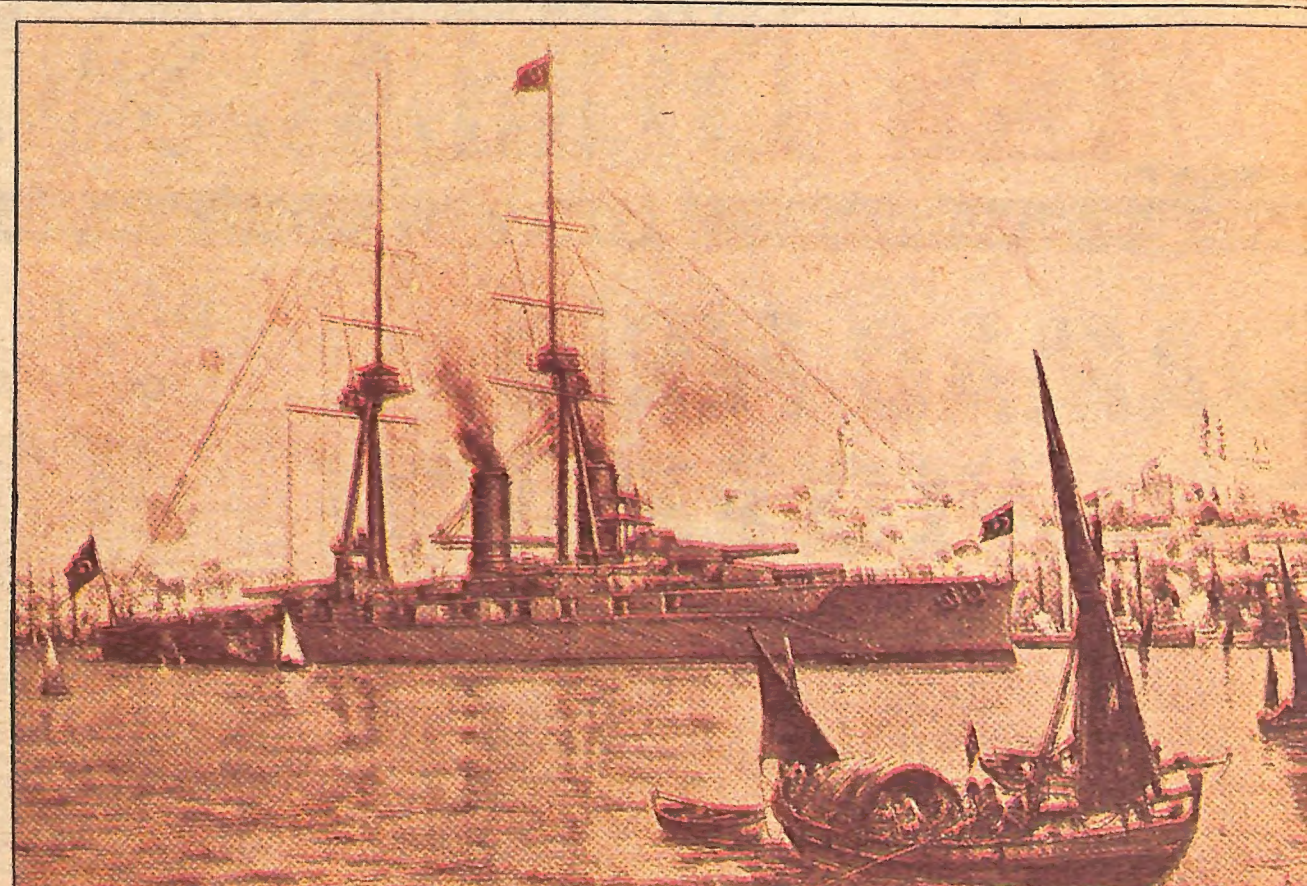

İngiltere'de 1914 yılında inşa halinde olan (Mehmet Reşat V.) zırhlısını İstanbul'da gösterilen hayâli bu resim, o tarihlerde İstanbul dergilerinde yayınlanmıştı. Harp patlayınca İngilizler, parası verilmiş olan bu harp gemisini yollamamışlardır.

Paşa, İttihatcılık düşmanlığını esas itibariyle doğru görmediklerini, bunlar arasında tarafsız kalmış namuslu kimselerin de bulunduğunu belirtti

MUSTAFA Kemal Paşa, Harbiye Bakanı Cemal Paşa'nın sorduğu bazı suallere verdiği cevaplarda, Türkiye'nin Cihan Harbine katılması ile ilgili görüşlerini açıklamıştır.

Bilindiği gibi Ali Rıza Paşa hükümeti beyannamesini, önceden Heyeti Temsiliye'ye göstermeden basına vermiştir. Buna karşılık olarak da Heyeti Temsiliye, İstanbul'la bağların tekrar kurulduğunu ilân eden beyannamesini doğruca açıklamıştır.

Harbiye Bakanı, perşembe günü Mustafa Kemal Paşa'ya bir telgraf göndererek, daha dört nokta üzerinde Heyeti Temsiliye'nin görüşlerini alenen açıklamasını istemiştir. Bu dört nokta şunlardır:

1— İttihatçılıkla münasebeti bulunmadığı,

2—Osmanlı Devleti'nin Birinci Dünya Savaşı'na karışmasının doğru olmadığı ve harbe sürükleyenlere karşı, adları açıklanarak, bazı neşriyat yapılması ve kendilerinin kanun yolu ile cezalandırılmaları,

3—Harp sırasında her türlü ağır suçları işleyenlerin kanuna göre cezalanmaktan kurtulmayacakları,

4—Seçimlerin serbest yapılacağı.

PAŞA'NIN CEVAPLARI

Heyeti Temsiliye adına verdiği cevapta Mustafa Kemal Paşa önce birinci madde yani İttihadçılık konusu üzerinde durmuş. Sivas Kongresi'nde yapılan andı hatırlamış, yalnız, "Gayri müslimlerle itilâf hükümetlerinin siyasî maksadlarla körüklendikleri alelıtlak ittihadçılık düşmanlığını esas itibariyle doğru görmüyoruz" diyerek, bütün ittihadçıların suçlandırılamayacaklarını, bunların arasında tarafsız kalmış, namuslu kimseler de olduğunu kaydetmiştir. Paşa, bütün bir kitlenin bu şekilde töhmet altında bırakılmasını da Heyeti Temsiliye'nin tehlikeli addeylediğini ilâve etmiştir.

CİHAN HARBİ

"Gayrıkabili tamir felâket ve elemli neticelere yol açmış olduğundan bugün milletin memnuniyetsizliğini celbeden harbi umumiyeye iştirak etmemek elbette son derece şayanı arzu idi. Fakat buna maddî imkân mevcut değildi. Çünkü ademi iştirak müsellah bir bîtaraflığı yani Boğazların kapalı bulundurulmasını icap ettiriyordu. Halbuki vatanımızın mevkii coğrafisi stratejik vaziyeti Rusların itilâf hükümetleri yanında yer almış olması bizim seyirci kalmamıza aslâ müsait değildi.

Bundan başka müsellâh bir bîtaraflığın idamesi için paramız, silahımız, sanayiimiz, hülâsa lâzım olan vesaitimiz mevcut değildi. İtilâf devlerlerinin bilhassa İngiltere'nin para vermesinden sarfınazar gemilerimizi zapt ve milletin dişinden tırnağından artırarak biriktirdiği inşaatı bahriyeye ait yedi milyon liramızı da gasbeylemeleri ve itilâf devletlerinin ilânı harple beraber bizim harbe duhulümüzden daha dört ay evvel tamamen Osmanlı hükümeti zararına bir Ermenistan cumhuriyeti teşkiline karar verdiklerini ilân eylemiş olmaları ve hatta Bolşeviklerin neşrettiği gizli muahedelerden anlaşıldığına göre İstanbul'un Çarlık Rusyası'na vadedilmiş olması harbe, itilâf devletleri aleyhine girmekliğin kaçınılmaz olduğunu gösterir delillerdir.

Bir de İngiltere ve Fransa'nın kendisine İstanbul'u vadeyledikleri Rusya durarken Balkan Harbi meşumundan sonra hiçbir kıymeti askeriye ve mevcudiyeti milliye atfeyledikleri milletimizi kendilerine iltihak eylemeyi farzetsek bile, tercih edeceğini tasavvur eylemek elbette doğru olamaz.

Harbe gitmekliğimizi bir cinayet telâkki etmek ve koca bir milleti, dört beş kişinin oyuncağı olacak kadar aşağı addeylemek fikrimizce lehimizde bir faideyi mucip olmak şöyle dursun, bilâkis sakıt Ferid Paşa'nın Paris'te, Avrupa'dan merhamet dilenmek efkârı sakimesi ile seydeylediği beyanatı zelilanesine Klemanso'nun vermiş olduğu hakaret dolu cevabını maazallah bir kere daha işitilmesine sebep olabilir.

Binaenaleyh merdane bir surette hakikati söylemek ve kahramanca harp eden bu koca milletin mağlûbiyetin zarurî neticelerine katlanmakla beraber hareketinin cinayet telâkki ve bu yüzden ittiham ve tecziye edilmesini kabul etmemek en salim ve en hayırlı bir prensip telâkki olunabilir.

Harbin müsebbipleri hakkındaki noktaya gelince: İlânı harp gayrimesul olan padişahın hakkı olduğuna ve o zamanki kabinenin ilânı harpten dört ay sonra içtima eden Meclisi Millî'de verdiği izahat üzerine alkışlarla mazharı itimad olmuş bulunmasına nazaran mesele Divanı Âli'nin tetkikinden geçmeden alelıtlak şu veya bunun aleyhinde ithama kalkışmakta isabet olmayabilir."

Mustafa Kemal Paşa seçim konusundaki suale cevaben Heyeti Temsiliye'nin beyannamesinde bu konunun açıklandığını hatırlatmakla iktifa etmiştir.

Anlaşılıyor ki, Ali Rıza Paşa kabinesinin istemekte olduğu bu dört noktadaki açıklamalar şimdilik halde yapılmayacaktır.

Washington'daki İngiliz Büyükelçiliği'nin raporu:

Amerika, Avrupa ya da Anadolu'da artık manda istemiyor

WASHİNGTON'daki İngiltere Büyükelçiliği'nden buraya gelen bir raporda Birleşik Amerika'nın Avrupa veya Anadolu'da mandalar kabul etmesinin artık imkânsız bir hale geldiği bildirilmektedir.

Lord Grey tarafından yollanmış olan bu raporda:

"— Senatonun, Avrupa veya Anadolu'da mandalar kabul etmesi imkân ve ihtimalleri hiçbir zaman kuvvetli olmamıştır. Başkan Wilson'un hastalığı ise şimdi böyle bir ihtimali daha da zayıflatmış ve hatta imkânsız hale getirmiştir."

Senatör Williams tarafından geçen ayın başında Kongreye sunulan ve Başkan Wilson'a, "Ermenistanı barış ve huzura kavuşturmak" maksadiyle Amerika'nın kara ve deniz kuvvetlerini kullanma yetkisini vermeye matuf bir teklif, Dışişleri Komisyonuna havale etmiş ve orada kalmıştır. Kabul edileceği de sanılmamaktadır.

GNL. LEONARD WOOOD

Yalnız General Leonard Wood'un, cumhuriyetçi partinin cumhurbaşkanı adayı seçilmesi ihtimallerinin de bulunduğu ve bu generalin iktidara gelmesi halinde dış politika havasında mühim değişiklikler olabileceği de eklenmektedir.

Lord Grey, "General Leonard Wood, İstanbul ve diğer bölgeler için manda yetkileri elde edebilir" demektedir.

Milliyet

İSTİKLÂL SAVAŞI gazetesi

KALK UYAN YOKSA ARDI HİCRANDIR

HAZIRLAYAN: ÖMER SAMİ COŞAR

SALI 14 EKİM 1919

li Rıza Paşa, dö Robek'in ayağına gitti...

Başbakan, İngiltere'den ananevî dostluğa dönülmesi için yardım istedi

Dışişleri Bakanı, «siyasî intikamlar» konusunda hükümet adına teminat verdi

Amiral dö Robek, raporunda bu kabinenin seçimlerden önce yıkılacağını bildirdi

Avrupa'ya kaçmak için İngilizlerden yardım isteyen eski içişleri bakanı ve Kuvayı Milliye düşmanı Ali Kemal.

İNGİLTERE'nin İstanbul yüksek komiseri Amiral dö Robek'ten Dışişleri Bakanlığı'na gelen bir telgrafta, yeni Başbakan Ali Rıza Paşa ile cumartesi günü siyasî komiserler arasında bir görüşme olduğu ve kendisine, Damad Ferid Paşa ve kabinesi üyelerine karşı herhangi bir davranışın tasfiye edilmeyeceğinin bildirildiği açıklanmaktadır.

Amiral dö Robek'in telgrafının başında bertttiğine göre, yeni Başbakan olan Ali Rıza Paşa'ya mı önce siyasî komiserlerin gidip ziyarette bulunmaları yoksa onun komiserlere gelmesi konusu münakaşa edilmiş ve sonunda da, Dışişleri Bakanı Reşid Paşa vasıtasiyle ve gayet gizlice Ali Rıza Paşa'ya "önce kendisinin siyasî komiserlere gelmesi gerektiği"nin bildirilmesi kararlaştırılmıştır.

Yeni iktidara gelen Başbakanı bu şekilde ayaklarına çağıran İngiliz, Fransız, Amerikan, İtalyan siyasî komiserlerinin bu davranışına da Ali Rıza Paşa'nın boyun eğdiği anlaşılmaktadır.

ESAS KONU

Amiral dö Robek ve ayrıca Amiral Webb'den de buraya ulaşan son telgraflara göre, geçen cuma ve cumartesi günü cereyan eden gizli görüşmeler ve olaylar şöyle sıralanmaktadır:

★ İngiliz siyasî komiseri cuma günü, Dışişleri Bakanı Reşid Paşa'nın önce yapmış olduğu ziyareti iade etmiş ve bu görüşme esnasında kendisine, Mustafa Kemal Paşa'nın son bazı telgraflarından malûmattar olduğunu ve "eski hükümet mensuplarının can ve mal emniyetlerine, hürriyetlerine yöneltilecek herhangi bir teşebbüsü hiçbir surette iyi karşılamayacaklarını" bildirmiştir. Reşid Paşa önce böyle bir tasavvuru protesto etmiş fakat komiser kendisinden, hükümet adına sorunca, kati bir şey söyleyememiş yalnız bu yola gidilirse istifa edeceğini bildirmiştir.

ALİ KEMAL DE

★ Bu arada, Eskişehir mutasarrıfının, Mustafa Kemal partisinin mensubu gibi görünen iki şahıs tarafından öldürülmesi ve bu şahısların da kaçmaya mavaffak olmaları endişeleri arttırmıştır. İngiliz siyasî komiserliğine Damad Ferid'den ayrı olarak eski İçişleri Bakanı ve PEYAM gazetesi sahibi Ali Kemal de başvurarak, Avrupa'ya gitmek istediğini bildirerek yardım istemiştir. Siyasî komiserlik, kendisine her türlü kolaylığın sağlanacağına dair vaadde bulunmuştur.

BAŞBAKANLA KONUŞMA

★ Yeni Başbakan Ali Rıza Paşa ile İngiliz Komiseri Dö Robek arasındaki gizli görüşme cumartesi günü olmuştur. Toplantıda hazır bulunan Dışişleri Bakanı Reşid Paşa, bir gün önce "siyasî intikâmlar" konusunda istenilen teminata değinmiş ve bu defa Başbakan'ın önünde hükümet adına bu teminatın verilmekte olduğunu, eski hükümet mensuplarına dokunulmayacağını söylemiştir.

Ali Rıza Paşa, konuşmasında bu hususu teyit etmiş ve İngiltere ile anânevî dostluk üzerinde bilhassa durarak, "Bu eski ve sağlam geleneğe dönmeyi arzuladığını" söyleyerek İngiltere'nin yardımını talep etmiş ve bu yardım olmadığı takdirde görevinde başarı sağlayamayacağını da sözlerine eklemiştir.

İKİ HEDEF

★ Ali Rıza Paşa, Türkçe olarak görüşlerini ve tasavvurlarını bu toplantıda etraflı bir şekilde izah ederken, Cihan Harbine girilmesini şiddetle tenkit etmiş ve kendisinin bir diplomat olmadığını asker olarak dobra konuşacağını söylemiş ve ön plandaki hedeflerinin iki yönlü olduğunu, birinin seçimleri hazırlamak, diğerinin de memlekette asayişi sağlamak bulunduğunu kaydetmiştir. Ali Rıza Paşa, kabinesinin memleketteki ikiliği de ortadan kaldırmak gayesinde olduğunu eklemiştir.

YUNAN'I PROTESTO

★ Ali Rıza Paşa, İzmir konusuna değinmiş ve Yunan kuvvetlerinin yeniden ilerlemelerini ve bilhassa GÜRE'nin işgalini protesto etmiştir. Amiral Dö Robek, Aydın ile Ödemiş arasında bir mâhâl olan Güre'nin işgali konusunda İzmir'deki İngiliz temsilcisi ile henüz muhabere halinde bulunduğundan bu hususda tartışmaya girişmemiştir. Amiral Dö Robek, bu meselenin kendi selâhiyetleri dışında kaldığını da ilâve etmiştir.

YIKILACAK!

★ Yeni Başbakanla yaptığı konuşma hakkında şahsî görüşlerini Amiral Dö Robek'in raporunda şu şekilde belirttiği de bildirilmektedir:

"— Yeni Sadrazam bende, iyi niyetli ve namuslu bir insan intibaını uyandırdı. Siyasî kavrayışı muhtemelen dar görülmektedir. Umumî kanaat, bu kabinenin seçimlerden önce yıkılacağı ve daha belirli millî bir kabineye yerini terkedeceğidir."

Amerikan Komiserinin istihbarat subayı İngilizleri suçluyor

«KENDİ ÇIKARLARINI DÜŞÜNEN İNGİLİZLER, DEVAMLI ENTRİKA ÇEVİRİYORLAR»

AMERİKAN yüksek komiseri Amiral Bristol'un istihbarat subayı deniz yüzbaşısı R. Dunn, "Sadece kendi çıkarlarını düşünen İngilizlerin Türkiye'deki devamlı entrikalar çevirmekte olduklarını ve hattâ eski Osmanlı hükümetinin bazı üyelerini bizzat kendilerinin tayin ettiklerini" söylemiştir.

Damad Ferid Paşa hükümeti için, "Türk - İngiliz hükümeti" tabirini de kullanan Amerikalı deniz yüzbaşısının bu suçlamaları, İngiliz yüksek komiserliği istihbarat memuru Hohler'in önünde yaptığı da öğrenilmektedir.

İngiliz istihbarat memuru Hohler, Amerikalı yüzbaşı ile olan bu konuşması hakkında mufassal bir raporu, yüksek komiser Amiral Dö Robek'e iletmiştir.

Hohler'in, bahsedilen İngiliz entrikaları elle tutulur deliller göstermesini Amerikalı istihbarat subayından istemesi üzerine de yüzbaşı R. Dunn, Malatya'da Kürtleri Türklere karşı tahriklere girişen İngiliz subayı Noel'den bahsetmiş ve bu İngiliz ajanının bir telgrafının milliyetçilerin eline geçtiğini ve onlar tarafından da Amiral Bristol'a tevdi edildiğini söylemiştir.

TEK GAZETE!

İngiliz istihbarat subayı bu konuşma hakkında şunları da ilâve etmektedir:

"— Amerikalı yüzbaşı Dunn'un vazifesi, İstanbul'da yayınlanan bütün gazeteleri okumaktadır. Kendisinin belirttiğine göre, "Türk - İngiliz kabinesi"nin istifasından sonra İstanbul'daki bütün gazeteler Damad Ferid'in devrilişini bildirmiş fakat yalnız bir tek gazete bundan hiç bahsetmemiştir. Bu da (Orien News) gazetesidir. Yüzbaşı Dunn, bu gazetenin İngiliz Karadeniz Ordusu için yayınlandığını ve bu olayın da, İngilizlerin bu yenilgiyi kendi efkârıumumiyesinden mümkün olduğu kadar gizlemeye çalıştıklarının delili olduğunu eklemiştir."

MANDA MESELESİ

Yüzbaşı Dunn, manda konusunda konuşurken demiştir ki:

"— Amerika, Ermenistan mandasını kabul etmeyecektir. İstanbul etrafındaki bölge teklif edilse de bunun mandasını da Amerika reddedecektir. Yunan idaresindeki İzmir bölgesinden, İtalya'nın kontrolündeki Antalya bölgesinden mahrum bir Türkiye'nin mandaterliğini kabul etmek çılgınlık olur."

Hohler'in ilâve ettiğine göre, yüzbaşı Dunn, İstanbul'daki Amerikan makamlarının bir kanaatini belirtirken de, Türkiye'nin harp öncesinde olduğu gibi kendi kendini idare etmesine müsaade edilmemelidir" demiştir.

Fakat Dunn, İngilizlerin aksine Amerikalıların, istikbali milliyetçi partide görmekte olduklarını da belirtmiş İzmir'de Yunan iddialarının esastan yoksun olduğunu da kaydetmiştir.

Patrikhane'de toplantı

RUM Patrikhanesinde önceki gün cismani ve ruhani meclisler toplanmış ve "Anadolu Rumları"nın durumunu görüşmüştür.

Rum gazeteleri, Teşkilâtı Millîye'nin gelişmeleri karşısında Rumlar için duyulan endişelerin süratle Paris'e, Sulh Konferansı Başkanı Klemanso'ya bildirilmesine karar verildiğini ve bu maksatla da bir telgraf hazırlandığını yazmaktaydılar.

Ayrıca toplantıda, önce patrik vekili başkanlığında, Yunan emellerini savunmak için Paris'e gitmiş olan heyetin elde ettiği neticelere dair bir rapor da okunmuştur.

TRAKYA'LI RUMLAR

Diğer taraftan Trakyalı Rumlar tarafından, Yunan emelleri lehinde hazırlanmış olan bir muhtıranın, özel bir heyet tarafından bizzat Birleşik Amerika'ya götürüleceğini de PRODOS gazetesi bildirmektedir.

Bu heyet Kiryakidi, Sarandidi ve patrikhane kâtiplerinden Nikolopo'dan mürekkeptir.

Muhtırada, Batı ve Doğu bütün Trakya'nın Yunanlılara bırakılmasında ısrar edilmektedir.

MUSTAFA KEMAL'İN HAYAT HİKAYESİ:

Atatürk'ün doğduğu ev...

SİVAS

İSTANBUL gazetelerinden Tasvîriefkâr'ın talebi üzerine Mustafa Kemal Paşa'nın hayat hikâyesi burada hazırlanmış ve istanbul'a gönderilmiştir.

Mustafa Kemal Paşa'nın hayat hikâyesi şöyledir:

"Rumî 1296 (Milâdî 1881) tarihinde Selânik'de tevellûd ederek rüştî tahsilini Selânik'te, iddadi tahsilini Manastır'da, Harbiye ve Erkânıharbiye tahsillerini Dersaadette ikmâlle, 1905 senesi Erkanıharbiye yüzbaşılığı ile neşet etmiş ve 1907 senesine kadar Suriye'de ve Kolağası olduktan sonra 1911 senesine kadar Makedonya'da bulunmuşlar, bu müddet zarfında ordu erkânıharbiyesinde, Redif fırkası Erkânıharpliğinde, ordu ve kolordu erkânıharbiyesinde ve Selânik zabitan talimgâh kumandanlığında ve şimendifer hattı müfettişliğinde ifayı vazife eylemişlerdir.

31 mart hâdisesi üzerine Selânik'ten İstanbul'a hareket eden kuvvetlerin erkânıharbiye reisliğinde ve 1910'da Arnavutluk'ta icra edilen harekâtta, Harbiye Nâzırı Mahmut Şevket Paşa'nın Erkânıharbi olarak bulunmuş ve 1910'da Pikardi manevralarını takip için Fransa'ya azimet etmiştir.

1911 senesinde Erkânıharbiyeyi umumiye dairesine memur edilmiş ve oradan İtalya muharebesi münasebetiyle Trablusgarp'a giderek bu harbin nihayetine kadar Sirenaik mıntıkasında Derne kuvvetleri kumandanlığını ifa eylemiş ve bu esnada Balkan muharebesi başlamış ve Bulgarların Çatalca hattına geldikleri bir zamanda İstanbul'a avdet ederek Gelibolu'da Kuvayı Mürettebe Erkânıharbiyesi Harekât Şubesi Müdürü ve Bolayır Kolordu Erkânıharbiye Reisi olarak Balkan Harbi'ne iştirakle Edirne üzerine mezkûr kolordu ile hareket etmiş ve Dimetoka havalisinin istirdadına bilfiil bulunmuşlardır.

ÇANAKKALE'DE

Balkan Harbini müteakip Sofya, Belgrad, Çetine ataşemilliliklerini ifa etmek üzere Sofya 'ya memur ve orada kaymakamlığa terfi edilmiştir. Harbi zailin ilânını müteakip Tekirdağ'da yeni teşekkül eden Ondokuzuncu Fırka kumandanlığına tayin olunmuşlardır. Maydos ve havalisi mıntıkası kumandanlığını ifa ettikten sonra mezkur fırka ile bu mıntıkada bulundukları sırada Arıburnu kuvvetleri kumandanlığını deruhte eylemiş ve bunun neticesinde miralaylığa terfi etmişlerdir.

Bilahare Anafartalar grubu kumandanı olmuş ve İngilizlerin çekilmeleri üzerine Onaltıncı Kolordu kumandanı olarak Edirne'ye ve orada bir ay kaldıktan sonra Diyarbakır, Bitlis, Muş havalisine aynı numara ile kolordu kumandanı olarak gitmiş ve mezkûr cephede miralaylığa terfi ettirilmişlerdir. Tahaşşüt eden İkinci Ordu beş gün muharebeden sonra Ruslardan istirdat eylemiş ve bir müddet sonra İkinci Ordu kumandanlığı vekaletine ve az bir müddet sonra Hicaz Kuvvei Seferiyesine ordu kumandanı olarak tayin olunmuş ise de Şam'a kadar gittikten ve Sina cephesini teftiş eyledikten sonra Medine'ye gitmelerine hacet görülmediğinden İkinci Ordu kumandanlığına asaleten tayin edilerek Diyarbakır'a avdet olunmuş ve 1917 senesinde Halep'te toplanan ve General Falkenhayn tahtı idaresinde bulunan gruba dahil olan Yedinci Ordu kumandanlığına tayin edilmişlerdir.

HÜKÜMETLE IHTILAFI

Müşarünileyh ile harekâtı harbiyede aralarında ihtilâfı nazar hasıl olduğundan ve hükümet de noktai nazarlarını terviç etmediğinden mezkûr ordu kumandanlığından istifa ve müteakiben tayin kılındığı İkinci Ordu kumandanlığını da kabul etmeyerek İstanbul'a avdet etmişlerdir.

Bu müddet zarfında veliahd bulunan zatın refakatinde olarak Almanya karargâhı ve Alman garp cephesine seyahat eylemişlerdir. Veliahdın padişah olmaları üzerine şifakı ve musirrane irade ile Falkenhayn'ın mağlûp bıraktığı Nablus civarındaki Yedinci Ordu'ya tekrar gitmiş ve vürûdundan on beş gün sonra vuku bulan umumî İngiliz taarruzunda bu orduya Halep'e kadar ricat ettirdiği sırada Padişah'a fahri yaver olmuştur. Halep muharebesini müteakip Yedinci ve Adana havalisinde bulunan İkinci Ordulardan mürekkep Yıldırım Grubu kumandanlığını deruhte ve badelmütareke İstanbul'a avdet eylediler.

Son zamanda malûm olduğu veçhile Üçüncü Ordu müfettişiyle Şarki Anadolu'da bulundukları esnada 8 temmuz 1919'da silkı askerîden istifa etmişlerdir."

Mustafa Kemal Paşa bu hayat hikâyesini bizzat Cevat Abbas Bey'e yazdırmıştır.

Milliyet
36
İSTİKLÂL SAVAŞI gazetesi
KALK UYAN YOKSA ARDI HİCRANDIR
HAZIRLAYAN: ÖMER SAMİ COŞAR
ÇARŞAMBA 15 EKİM 1919

Yeni hükümet ile Heyeti Temsiliye arasındaki ilk ihtilâf

İÇİŞLERİ BAKANI PROTESTO EDİLDİ

Olay, Samsun ve Merzifon'daki ingilizlerin «Kahrolsun İşgal» diye protesto edilmelerinden çıktı. İçişleri Bakanı Damad Şerif bu tip nümayişlerin yapılmasını istemiyor

SİVAS

YENİ hükümetle Heyeti Temsiliye arasında ilk ihtilâf önceki gün İçişleri Bakanı Damad Şerif'in bir tamimi üzerine patlak vermiştir.

İngilizlerin Samsun ve Merzifon'dan kuvvetlerini çekip gitmeleri üzerine birçok yerlerde olduğu gibi şehrimizde şenlikler yapılmış, nutuklar söylenmiş ve halk sokaklarda (Kahrolsun İşgal) diye bağırmıştır. Geçen 4 ekimde cereyan eden bu olay İradei Milliye gazetesinde de yayınlanmıştır. Bu gazetenin neşriyatından durumu öğrenen yeni İçişleri Bakanı Damad Şerif vilâyetlere bir tamim göndererek, (Kahrolsun İşgal) diye bağrılmasının hükümetin siyasetine uygun olmadığını ve bundan böyle bu gibi nümayişlerden kaçınılmasını emretmiştir.

Bu tamim şehrimizde Heyeti Temsiliye çevrelerinde çok sert tepkilere yol açmıştır.

Mustafa Kemal Paşa bununla ilgili olarak pazartesi günü Harbiye Bakanı Cemal Paşa'ya bir telgraf çekerek, İçişleri Bakanı'nın bu davranışını protesto etmiştir.

Mustafa Kemal Paşa telgrafında, "Vatanın kısmen tahliyesini gören milletin, bu tarzda, hattâ daha bariz bir surette hislerini göstermesini pek uygun ve yerinde gördüğünü" bildiririz dedikten sonra şunları da eklemektedir:

"Milletin gerçek duygularına dayanarak hükümetin, bu haksız işgalleri, resmî bir dille bildirmesini ve mütareke ahkâmına aykırı olarak protesto etmesini ve düzeltme istemesini beklemekteyiz."

Mustafa Kemal Paşa'nın bu sert müdahalesine henüz Harbiye Bakanı'ndan bir cevap gelmemiştir.

Damad Mehmet Şerif Paşa

NİGEHBAN CEMİYETİ

Ayrıca, Mustafa Kemal Paşa'nın, bundan 3 gün önce Harbiye Bakanı'na bir başka telgrafında, İstanbul'da fesad çevirmekte olan askerî "Nigehban Cemiyeti"nin derhal kapatılmasını istediği de öğrenilmiştir. İngilizlerin yanında bulunduğu bilinen ve Eskişehir'den kaçan Kiraz Hamdi Paşa bu cemiyetin ileri gelenlerindendir ve ordu mensupları arasında bunlar yıkıcı faaliyet göstermektedirler.

Mustafa Kemal Paşa "Harbiye Bakanlığı'nın gözü önünde" böyle bir fesad yuvasının faaliyet halinde kalmasına müsaade edilmesinin ileride felâket yaratabileceğini de bildirmiştir.

MÜDAHALELER

Mustafa Kemal Paşa'nın yerinde ikazları karşısında hükümet - Heyeti Temsiliye münasebetlerinin nasıl bir seyir takip edeceği merakla sorulmaktadır. Geçen perşembe Harbiye Bakanı kanaliyle eski Sadrazam İzzet Paşa'dan Mustafa Kemal'e özel bir telgraf geldiği, bunda hükümet kurulduğuna ve herkesce kabul edildiği veçhile milletin itimadını haiz bir hükümet bulunduğuna göre, artık müdahalelerden vazgeçilmesinin iyi olacağı şeklinde tavsiye yapıldığı da hatırlatılmaktadır.

Fakat Heyeti Temsiliye'nin, (kahrolsun işgal) diyenleri tasvip etmemesi karşısında susmayacağı da eklenmektedir.

Sibirya'dan 200 bin esir geldi

Sibirya'dan dün şehrimize iki bin harp esirimiz gelmiştir. Uzun zamandan beri esaret kamplarında bulunan zavallılar feci bir durumdadırlar.

İzmir'e 300 Yunan jandarması daha gönderiliyor

ATİNA

Yunan gazeteleri, İzmir Yunan jandarma kuvvetlerine takviye olarak 300 jandarmanın daha gönderilmesine karar verildiğini ve bu kuvvetin önümüzdeki günlerde yola çıkarılacağını bildirmektedirler.

RIZA TEVFİK BEY'İN AÇIKLAMASI

PARİS SULH KONFERANSI SEYAHATİNİN İÇ YÜZÜ

Feylezof Tevfik Bey, Yenigün gazetesinde yayınlanan mülakatında «Damad Ferid'in bir-iki dalkavuğun elinde alet olduğunu» ifade ediyor

BİR hezimetle neticelenen Damad Ferid'in Paris seyahatini saran esrar perdesini kaldırmak maksadıyle yeni hükümet tahkikata başlamış ve dün ilk olarak bu maksatla Maliye Bakanı Tevfik Bey'i dinlemiştir

Diğer taraftan, YENİGÜN gazetesinin bir muhabiri de bu seyahatte Damad Ferid ile birlikte bulunmuş olan Rıza Tevfik Bey'den bilgi istemiştir. Gazete dünkü nüshasında Rıza Tevfik ile sualli mülâkatı yayınlamıştır.

Aynen alıyoruz:

—Sulh konferansına davet edilmemiz üzerine burada ne gibi hazırlıklar yapıldı?

—Ferid Paşa hükümeti filhâkika çok hatalar etmiştir. Bu hataların başlıca iki mühüm sebebi vardır. Birisi eski sadrazam Ferid Paşa hazretlerinin son derece kendini beğenmiş ve muvaffakiyet hırslısı olması idi. İkincisi de, dünya ahvalini idare eden büyük cereyanlardan ve hâttâ kendi memleketinin ahvali ruhiyesinden ve adamlarından tamamen gafil bulunmasıdır. O kadar ki güya yeknesak bir kabine teşkil etmek için bakanlığa davet ettiği bazı kimselerin şahsını bile tanımazdı. Şüphesiz kendisinin de bazı faziletleri vardı. Meselâ, ziyadesiyle iffetli ve Padişah'a son derece kullukla sadık bir adamdı. Lakin teessüf olunur ki, deruhte ettiği diplomatik vazifede bu faziletlerin tatbik yeri olamazdı.

Meşrutiyetin başlıca şartı olan müşavereye hiç yanaşmaz ve her şeyi münhasıran kendi iradesine göre yapmak isterdi. Kendisine dalkavukluk eden bir iki kişinin elinde âlet olduğunu sanırım, yapılacak şeylerden arkadaşlarını haberdar etmez ve ancak tam vaktinden biraz evvel buna dair bir şey söyler ve kendisi ile beraber hükümet sorumluluğunda müşterek olanları emrivâki karşısında bulundururdu.

Nitekim, Avrupa'ya delege olarak gideceğimizi belli belirsiz bir surette biliyorduk. Fakat ne gün hareket edeceğimizi, hareket vaktimizden, zannederim, 3 gün evvel kendilerinden öğrendik. Ve bunun üzerine kabine hemen bu hususta ön müzakerelere girişmek üzere ısrarla isteklerde bulundu tabiî alelacele biraz müzakere edildi, kabine arkadaşlarından hemen her biri bazı teklifleri ileri sürdüler. (Sansür 8 satır çıkarmıştır)... Anadolu'da büyük çoğunlukla Türklerle meskûn olan vilayetlerin tamamının muhafazası lüzumunda ısrar olunacak ve Osmanlı Padişah'ının hâlâ uhdesinde bulunan hilâfet haysiyeti sırf İslâm âleminin kendisine taâlluk eden bir hususi mesele, bir biad meselesi olmak üzere Avrupa siyaseti muktezaları ve icaplarından hariç tutularak bize ait bir selâhiyet ait olmak üzere telâkki edilecek ve Yunan askerinin her türlü insanlık kaidelerine ve siyasî taahhütlere aykırı olarak vâki olan meş'um tecavüzü protesto edilerek Yunanlıların İzmir'den çıkarılmaları davasında hakkıyla ısrar olunacak ve bu işgalin geçici olsa bile korkunç mahzurları sulh konferansına anlatılacak ve nihayet bir tek manda kabul edilebilecek ve onun da şekli mahsusunun Türk milletinin medenî inkişafına ve Osmanlı Devleti'nin tarihî şerefi ile bağımsızlık haysiyetine engel olmayacak bir surette tayin edilmesi için ziyade gayret sarfolunacak idi.

ZABITLAR

—Anadolu'nun Türk olan havalisinin tamamlığı savunurken Toros dağlarının hudut gösterilmesi söz konusu oldu mu?

—Hayır. Böyle bir bahis geçmedi.

—Konferansta paşa tarafından okunan nutkun evvelce kararlaşmış olandan az çok farklı bulunduğu hakkında bir takım rivayetler dolaşmıştır. Bunların doğruluk derecesi neden ibarettir?

—Bunu şimdi anlayacaksınız. Acele müzakerelerimiz sonunda hemen umumî ittifakla kararlaşan bu meşru emellerimizin insanlık hasabiyle unutulabilmesi korkusu ile kabine teklifte bulundu. Herkes şu noktalarda hemen hemen müttefik. Bunları hiç olmazsa not suretinde zaptolunsun ve delegelerin yanında bulunsun denildi. Bu teklif kabul olununca Ferid Beyefendi bu notları hemen zabıt ve kayda memur edildi. O notları beraberimize alarak Paris'e gittik.

Delegeleri tâyini hususunda birçok entrikalar ve âdi entrikalar olmadı değil. Bunlardan burada bahse girişip de boş yere sözü uzatmak istemem.

KONFERANS ÖNÜNDE

"Yalnız şurasını söyleyeyim ki, biz malum olan birkaç kişi evvel emirde sulh konferansı ile bir temas hasıl etmek için gidiyorduk. Bir karabalıkla gitmemiz Avrupa'ca lüzumlu değildi. Paris'e varışımızda Damad Ferid Hazretleri sulh meclisine takdim olunacak notaları münhasıran kendileri yazdılar. Hattâ onlardan maada zannederim İzmir vakalarına dair bazı mektuplar da gönderdiler ki, ben onların bir harfini bile görmedim. Gönderildiğini de ancak etraftan işittim. Şüphesiz oraya şamdancıbaşı olarak gitmediğim için yalnız haysiyetimi muhafaza endişesi ile ve yahut mesuliyet korkusu ile değil fakat vazifemi ifa etmek mecburiyeti ile az bir kabalık etmeye başladım. Ve mutlaka bir meclis kurup bu meseleleri evvelemirde etraflıca müzakere ettikten sonra vereceğimiz kararı zaptedip noktayı maiyetimizde bulunan memurumahsusuna yazdırmak ve sonra tekrar görüp ittifak ile tasvip ettikten sonra takdim etmek lâzım geleceğinde şiddetle ısrar ettim. Yazılan şeyleri okuduk. Fakat birçok noktalarına şiddetle itiraz ettiğim halde onları çıkartamadım.

Bu hususta bittâbi ve bilmecburiye bir ufak risele kaleme alıyorum. Orada herkes lüzumlu tafsilâtı bulabilecektir. Benim bu önemli vazifeyi nasıl telâkki ettiğimi ve ne yolda ifa etmeye çalıştığımı herkes anlayacaktır. Şimdilik size söyleyebileceğim şeyler bunlardan ibarettir.

—Ferid ve Tevfik Paşa'ların ayrı ayrı hareket etmelerinin sebebi nedir?

—Ben, Türkiye'de iki kişinin bir işte iki adım beraber gittiğini görmedim ki. Bunu istisnaî bir vaka diye telâkki edeyim de sebeblerini arayayım.

Benim bildiğim Tevfik Paşa Hazretleri'nin rahatsız olmalarından dolayı bize alelacale katılmadıklarıdır. Fakat bekleyebilirdik. Paris'te de, hâttâ birinci nota takdim edilmeden Tevfik Paşa Hazretleri'nin henüz gelmediklerini Damad Ferid Paşa'ya ihtar ettim. Tevfik Paşa'nın uzun tecrübelerinden istifade ederiz. Beklesek daha iyi ve daha kaideperverane olur dedim. Sulh konferansı huzuruna bir defa çıkacak değiliz ya, ikinci defasında kendileri de bize refaket edebilirler, fırsattan istifade edelim vakit kaybetmeyelim diye cevap verdiler.

—Murahhas heyetinin duçar olduğu mukaffakiyetsizliğin doğru sebebleri zatıâlinizce nelerdir?

—Bence olamayacak davalarda bulunmamızdır

KUVAYI MİLLİYE KUMANDANLARI BİLECİK'TE TOPLANDI

BİLECİK

Batı Anadolu Kuvayı Milliye Umum Kumandanı Ali Fuad Paşa, Bursa bölgesi Kuvayı Milliye Kumandanı Miralay Bekir Sami Bey ve İzmit'te Birinci Fırka kumandanı Asım Bey arasında dün burada mühim bir toplantı yapılmıştır.

Şehrimizde buluşan kumandanlar, bütün bölgede Kuvayı Milliye hareketlerinin genişletilmesi ve birleştirilmesi hususunda mühim kararlar almışlardır.

Ali Fuad Paşa'nın verdiği bilgiye göre, kararlar şöyle özetlenebilir:

1- Bolu ve İzmit livalarının kumandanlığını İzmit'te bulunan Birinci Fıkra Kumandanı Yarbay Asım Bey, Söğüt kazası hariç olmak üzere Bilecik sancağı ve Bursa vilayetinin mütebâki kısmının kumandanlığını Miralay Bekir Sami Bey deruhte etmişlerdir. Söğüt kazası da dahil olmak üzere Eskişehir sancağı kumandanlığı ve Yirminci Kolordu'nun geriye kalan kısımları, 23'üncü ve 24'üncü fırka kumandanlarının elindedir.

2- Bu taksimata göre, mıntıka kumandanları asayişin temini, millî teşkilâtın takviyesi ve birliğin devam ettirilmesi bakımından birbirleriyle pek sıkı temaslarda bulunacaklar ve işbirliği edeceklerdir. Bundan başka İzmit ve Bursa kumandanları kara ve denizden birçok vasıtalar temin ederek emniyetli menziller kuracaklar ve İstanbul'un göndereceği silah ve cephanelerin sevkini sağlayacaklardır. Bu konuda sevk emirlerini Ali Fuad Paşa verecektir.

Milliyet

İSTİKLÂL SAVAŞI gazetesi

KALK UYAN YOKSA ARDI HİCRANDIR

HAZIRLAYAN: ÖMER SAMİ COŞAR

PERŞEMBE 16 EKİM 1919

Milletlerarası Tahkik Heyeti'nin Barış Konferansı'na verdiği rapor:

«Yunanlıların İzmir'i işgali haklı gösterilemez»

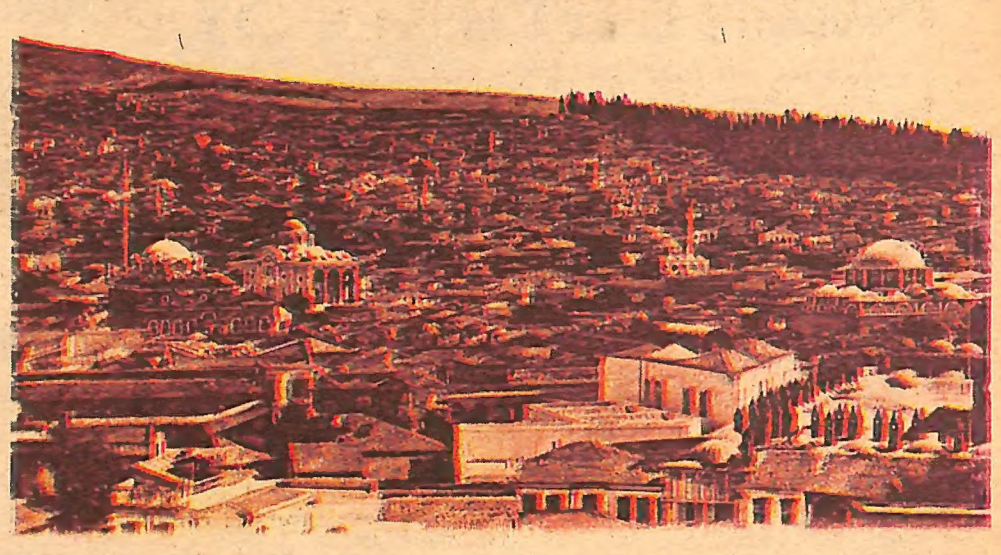

Yunan işgali altında bulunan İzmir'den bir umumi manzara.

Raporda, «Vilayet içindeki durumun da müttefik birliklerin İzmir'e çıkarma yapmalarını icap ettirecek nitelikte olmadığı» vurgulanıyor

DÜN şehrimizde son toplantısını yapan "Milletlerarası Tahkik Heyeti", İzmir işgali ve doğurduğu facialarla ilgili raporlarını tamamlamış ve bunlar özel kurye ile Paris Barış Konferansı'na gönderilmiştir.

Öğrendiğimize göre milletlerarası heyet, hiçbir sebeb yokken Yunan kuvvetlerinin Anadolu'ya çıkarıldıklarını, mütarekeden sonra bu bölgede Hıristiyan halkın katliama uğramak üzere olduğu hakkında Avrupa devletlerine Yunanistan tarafından verilen bilginin tamamen yalan olduğunu bildirmekte ve Yunanlıların İzmir bölgesinde yaptıkları katliam ile yağmayı bütün tafsilatı ile açıklamaktadır.

Paris Barış Konferansı'nın 15 temmuz tarihli bir kararı ile teşkil edilen bu heyette Birleşik Amerika'yı Amiral Bristol, Fransa'yı General Bunoust, İngiltere'yi General Hare ve İtalya'yı da General Dall'Olio temsil etmişlerdir. Çalışmaya başladıkları 12 ağustos tarihinden itibaren heyet 46 toplantı yapmış, İstanbul, İzmir, Aydın, Nazilli, Ödemiş, Menemen , Manisa ve Ayvalık'ta Türk ve Rum şahitler dinlemiştir. Başka milliyetlere mensup şahidler de dinlenmiştir. Bunların mecmu sayısı 175'dir.

YALAN...

"Milletlerarası Tahkikat Heyeti"nin hazırlamış olduğu raporlar arasında (Mesuliyetlerin Tesbiti) başlığını taşıyan raporun birinci maddesi aynen şöyledir:

"— Yaptığımız tahkikat göstermiştir ki, mütarekenin akdinden sonra Aydın vilâyetinde Hıristiyanların umumi durumu memnuniyet verici idi. Emniyetleri tehdid altında değildi."

"— Eğer, İzmir'in işgaline dair emir doğru olmayan malûmata dayanılarak Barış Konferansı tarafından verildi ise, bunun ilk mesulü, bu gibi malûmatı doğruluk derecelerini tesbit etmeden göndermiş olan şahıslar veya hükümetlere aittir."

YUNAN SAHTEKARLIĞI

Bu yalan bilgilerin neler olduğu da, Tahkik Heyeti'nin bütün olup bitenleri tafsilâtı ile açıklayan diğer uzun bir raporunun birinci maddesinde şöyle anlatılmıştır:

"Mütarekeden beri Aydın vilâyetinde Hıristiyanların emniyeti tehdide maruz kalmamıştı. 1914'de ve harp esnasında Yunan halkı inkâr edilemeyecek şekilde zulme uğramış ve mütarekeyi takip eden 3 ay içinde Vali Nureddin Paşa tarafından hiç de iyi olmayan bir muamele görmüşlerdi. Fakat Vali İzzet Beyin göreve başlamasından itibaren bütün halk hiçbir ırk ayrımı gözetmeksizin eşit olarak muamele görmüşlerdir. Bölgedeki bir kaç haydut çetesinin mevcudiyetine rağmen, sükunetin geri geldiği söylenebilir."

"Hıristiyanların katliâma uğrama korkuları yerinde değildir. Ancak göstermektedir ki, çıkarmadan birkaç hafta önce Yunan yetkililerinin eline geçen ve Atina'ya gönderilen Müslümanları, Yunanlıları katliâma çağıran vesikalar, üzerlerinde imzaları bulunan Türk jandarma subayları tarafından yazılmamıştı. Bu vesikaların sahte olduğu muhakkaktır."

ÇIKARMA HAKLI DEĞİL

Bu raporun bidayetinde aynen şöyle denilmektedir:

"— Aydın ve bilhassa İzmir'deki emniyet şartları, İzmir kalelerinin, mütarekenin yedinci maddesine dayanılarak işgallerini haklı gösteremez. Vilâyet içindeki durum da, müttefik birliklerinin İzmir'e çıkarma yapmalarını icap ettirecek nitelikte değildi."

Bilhassa İngiliz idarecileri ve bilhassa Loyd Corc, Venizelos ve silâh taciri Bazil Zaharof'un tahrikleri ile, "Tehlike beliren noktalara çıkarma yapma" yetkisini veren mütarekenin yedinci maddesi Corc'u bir bakıma suçlu çıkarmaktadır.

"Mesuliyetlerin Tesbiti" başlıklı raporun ikinci maddesinde de: "Yunanlılar karışıkları önlemek için hiçbir şey yapmamışlardır. İşgal hareketleri, medeniyet götürücü bir sefer manzarası arzetmekten çok uzaktır ve derhal bir istilâ ve ehlisalip şeklini almıştır" denilmektedir.

Tahkikat Heyeti'nin Yunan mezalimini tafsilâtiyle açıklayan raporunu yarın yayınlayacağız.

TAHKİK HEYETİ'NİN VARDIĞI SONUÇ:

TÜRK KAMUOYU, YUNAN İLHAKINI KABUL ETMEYECEK

MİLLETLERARASI Tahkik Heyeti'nin, "Vardığımız Neticeler" başlıklı ve (İstanbul: 13 ekim) tarihini taşıyan (8) numaralı raporunun tam metni aşağıdadır:

"1 — İzmir'de ve Aydın vilâyetinde Yunan işgali dolayısiyle meydana gelen durum doğru değildir. Çünkü:

a — Asayiş ve emniyeti mahafaza etmekten başka bir gayesi olmayan işgal, hakikatte bir ilhakın bütün şekillerini arzetmektedir. Yalnız Yunan Yüksek Komiseri idareye hâkimdir. Vazife başında kalmış Türk makamları hiçbir yetkiye sahip değildir. Bunlar artık İstanbul'dan hiçbir emir alamamakta ve polisle jandarma da ortadan kaybolduğundan, kararlarını tatbik ettirmek imkânlarına sahip bulunmamaktadırlar.

b — Yerine getirilecek görev, geçici ve gayesi emniyeti muhafaza etmek ise, işgal, Yunanistan'a bu görevle kıyas kabul edemeyecek büyük ölçüde askerî fedekârlıklar yüklemektedir.

c — İşgal, bugünkü şekli ile açlık tehdidi altında bulunan halkın ihtiyaç duyduğu asayiş ve sükünun iadesi ile bağdaşamamaktadır.

İLHAKI TÜRKLER REDDEDECEKLERDİR

"2 — Komisyon şu noktaları belirtir:

a — Türkiye'nin işgalinin gayesi emniyet ve asayişin muhafaza edilmesi ise, bu işgal görevi Yunan kıtaları yerine, Anadolu'daki yüksek müttefik komutanlığı emrindeki müttefik kuvvetlere verilmelidir.

(Devamı 4. Sayfada)

BAHRİYE BAKANI SALİH PAŞA SAMSUN'A GİDİYOR

● *Bakan, Amasya'da Mustafa Kemal ve Heyeti Temsiliye üyeleri ile görüşecek*

BAHRİYE Bakanı Salih Paşa, hükümetçe alınan bir kararа uygun olarak dün Altay vapuru ile Samsun'a hareket etmiştir.

Salih Paşa buradan kara yolu ile Amasya'ya gidecek ve orada Heyeti Temsiliye ve Mustafa Kemal Paşa ile görüşmelerde bulunacaktır.

Görüşmelerde bir anlaşmaya varılması beklenilmektedir.

Diğer taraftan Bahriye Bakanı'nın bu ziyareti başlarken Hürriyet İtilâf Partisi ile Damad Feridciler ve onu destekleyen gazeteler de Kuvayı Millîye ve Mustafa Kemal Paşa aleyhinde geniş bir kötüleme kampanyasına girişmişlerdir.

Hürriyet İtilâf Partisi dün Başbakan Ali Rıza Paşa'ya bir muhtıra vererek, "Anadolu'da Teşkilâtı Millî tarafından tâkip edilmekte olan politikayı ve bu teşkilâtın davranışlarını protesto ettiklerini bildirmişlerdir.

İtilâf devletlerini, Anadolu'ya müdahaleye davet eden bir lisanla kaleme alınmış olan muhtırada sözde gayri müslimlerin tehdit altında bulundukları, Anadolu'da cinayetler işlendiği ileri sürülmekte ve hükümetten de, seçimlere serbestçe iştirak konusunda teminat vermesi talep edilmektedir.

ALİ KEMAL NE DİYOR?

VAKIT gazetesi, PEYAM gazetesi sahibi ve eski İçişleri Bakanı Ali Kemal tarafından Mustafa Kemal ile alâkalı olarak İtalya'da yayınlanmakta olan Correre Della Serra gazetesine gönderildiğini bildirdiği bir yazıyı nakletmektedir.

Mustafa Kemal'i kötülemek maksadiyle Ali Kemal tarafından kaleme alınmış olan bu makalede: "Mustafa Kemal, her general gibi bir generaldir. Hayatının bir kısmını da bu general, Viyana ile Berlin arasında dolaşmakta geçirmiştir."

KARŞI GAZETELER!

Karşı gazeteler (1) ise, Teşkilâtı Milliye'yi kötü bir şekilde yabancı çevrelere tanıtmak için birbirleri ile yarışmaktadırlar. Fransız dili ile yayınlanmakta olan (LUNDİ) adlı gazete son nüshasında Mustafa Kemal hareketinden bahsederken, Teşkilâtı Milliye'yi İtilâf devletlerine karşı bir tertip olarak göstermek için çaba sarfetmiştir.

Damad Ferid kabinesinin devrilişinden "Kâmil Paşa'yı düşüren Bâbıâli baskınının komik bir tekerrüründen ibaret" diye bahsetmeye kalkışan bu yabancı gazete diyor ki:

"—O halde bu hareketi idare edenler kuvvete başvuracaklardır. Bu kuvvet kime karşı kullanılacaktır? Bunların hedefi, Almanya gibi bir devleti perişan eden ve bu memleketi hâlâ çizmeleri ile çiğneyen İtilâf Devletleri hedefinden başka bir hedef olamaz. Bunun havsalaya sığmayacağı iddia olunabilir. Fakat burada hiçbir şey insanı hayrete düşürmemelidir."

— (1) Türkçe gazeteler köprünün bu yanında, İstanbul tarafından ve bütün yabancı gazeteler de köprünün karşı tarafından çıktığından (karşı gazeteler) tâbiri kullanılmaktadır.

Bahriye Bakanı Salih Paşa

Üniversiteye 80 öğrenci kaydını yaptırdı

Gazetelerin bildirdiğine göre, Darülfünun hukuk şubesine otuz kadar, edebiyat şubesine ancak otuz kadar ve diğer şubelerine ancak 20 kadar talebe kaydolmuştur.

İmtihanların, talebe kaydını kolaylaştırmak maksadıyle gayet gevşek tutulmasına rağmen bu feci neticelere varılmıştır.

Eskiden Darülfünuna binlerce talebe koşarken şimdi böyle bir durumla karşılaşılmış olmasının tehlikeleri üzerinde ilgililerin dikkati çekilmektedir.

(Baştarafı 3. Sayfada)

b — Barış Konferansı, bu memleketin Yunanistan'a tamamen ve nihaî olarak ilhâkına karar vermek niyetinde ise, o zaman Yunan kuvvetleri yalnız başına işgali devam ettirebilirler. Bu vaziyette de, Türk kuvvetlerine karşı hareket serbestisi Yunan Kumandanlığına bırakılmalıdır.

c — Yukarıda bahis konusu olan düpedüz ilhâk, milliyet bakımından çoğunluğa saygıyı gerektiren prensibe aykırı olacaktır. Çünkü, bu işgal bölgesinde, İzmir ve Ayvalık şehirleri hariç olmak üzere Türk nüfusunun Yunan nüfusuna olan üstünlüğü itiraz götüremeyecek şekilde âşikârdır. Şimdiye kadar mukavemet isteğini esasen belirtmiş olan Türk millî efkârının bu ilhakı kabul etmeyeceğini bildirmek komisyonun görevidir. Türk efkârı, ancak kuvvet karşısında, yani Yunanistan'ın yalnız başına başarıya erdirme ihtimâli olmayan askerî bir sefer neticesinde, boyun eğecektir.

KOMİSYONUN TEKLİFLERİ

3 — Bu şartlar altında komisyon şu tedbirleri teklif etmektedir:

a — Yunan kıtalarının tamamının veya bir kısmının daha az mevcutlu müttefik kuvvetleri ile en kısa zamanda değiştirilmesi.

b — Yunan izzetinefsinin korunması için, Yunan kuvvetlerinin bir kısmının işgâle katılmaları kararlaştırıldığı takdirde, bunların Türk millî kuvvetleri ile her türlü direkt temasta bulunmalarını önlemek için işgal altındaki bölge içine dağıtılmaları.

c — Müttefiklerin işgali Türk jandarmasının müttefiklerarası subayların idare ve komutası altında en kısa zamanda yeniden teşkilâtlandırılmasının Türk hükümetinden istenmesi bu jandarma kuvvetleri en kısa zamanda bütün bölgedeki asayişi sağlayacak ve müttefik müfrezelerinin yerini alacak hale getirilecektir.

d — Jandarmayı yeniden teşkilâtlandırırken Türk hükümeti aynı zamanda sivil idareyi de yeniden düzene koymalıdır.

4 — Millî hareketin liderleri, mukavemetlerinin yalnız Yunanlılara karşı olduğunu müteaddit defalar tekrar etmiş olduklarından yaptığımız teklifler, kendilerine, silahlı mukavemet için bir sebep bırakmayacak ve İstanbul merkezi hükümetine, sahip olmadığı otoriteyi yeniden kazandıracaktır. Bu takdirde milis kuvvetlerinin terhisine hiçbir mâni kalmayacaktır.

Enver Paşa

MUSTAFA KEMAL'İN AMERİKAN AJANSINA VERDİĞİ BEYANAT:

«İNGİLİZLER, TÜRKİYE'Yİ YIKMAK İÇİN PARA DAĞITIYOR»

ŞEHRİMİZDE bulunan İngiliz Yüksek Siyasî Komiserliği, (United States Radio Press) adı altında bir Amerikan kaynağının, İngilizleri şiddetle suçlayan Mustafa Kemal Paşa'nın bir beyanatını yayınladığını Londra'ya bildirmiştir.

Bu Amerikan basın merkezinin dünkü tarihle yaydığı haberde Mustafa Kemal'in şu şekilde beyanatta bulunduğu iddia ediliyor:

"Milliyetçi Parti, tarafsız bir yabancı ülkenin yardımına olan lüzumu kabul etmektedir.

Gayemiz, mütareke öncesi sınırlarımız dahilinde Türkiye'nin gelişmesini sağlamaktır. Yayılma ihtiraslarımız yoktur. İyi bir hükümetin başa geçmesi halinde Türkiye'nin zengin ve müreffeh bir ülke haline gelebileceğine inanmaktayız. Hükümetimiz, yabancı entrika ve müdahaleler yüzünden zayıf düşmüştür.

Tecrübelerimize göre, Amerika bize yardım edebilecek yegâne memlekettir. Ermenilere karşı şiddet hareketleri olmayacağını garanti etmekteyiz.

ENVER PAŞA!

Enver Paşa ile birlikte çalıştığımız doğru değildir. Güttüğü siyasetin Türkiye'ye zararlı olduğuna inanıyoruz. Hâlen nerede bulunduğunu da bilmemekteyiz. Rus Bolşevikleri ile birlikte olduğu yolunda söylentiler dolaşmaktadır. Azerbeycan'da bağımsız bir Türk hükümeti kurmak amacında olduğunu ifade eden bir mektubunu gördüm.

Türkiye'deki çıkarları peşinde koşan İngiliz - Fransız kapitalistlerinin milliyetçi hareketi desteklemekte oldukları hakikatlere aykırıdır."

İNGİLİZ PARASI

Türkiye'yi yıkmak için burada İngiliz parası harcanmaktadır. (İngiliz Muhipler Cemiyeti) eski başkanı Adil Bey'e İngilizlerin 150 bin sterlin, Konya Valisi'ne 200 bin sterlin ve Ankara Valisi'ne (Muhittin Paşa) muhtemelen daha büyük bir meblâğ verdiklerini bilmekteyiz."

RAUF BEY

Eski Bahriye Bakanı Rauf Bey ise, beyanatında: "Amerika, tek ümidimizdir, aksi halde çarpışacağız" demiştir.

Milliyetçiler 40.000 askerleri olduğunu iddia etmektedirler. Fakat diğer kaynaklar bunun pek varit olmadığı kanaatindedirler.

İngiliz Yüksek Komiserliği, Amerikan kaynaklarının "İngiliz aleyhtarlığı" yapmakta olduklarına dair bu haberi de bir delil olarak göstermiştir.

Amerikan kaynağı ise, Mustafa Kemal'in bu beyanatı kime ve ne zaman verdiğini tasrih etmemektedir.

Milliyet

İSTİKLÂL SAVAŞI gazetesi

KALK UYAN YOKSA ARDI HİCRANDIR

HAZIRLAYAN: ÖMER SAMİ COŞAR

CUMA 17 EKİM 1919

MUSTAFA KEMAL, MİLLÎ MECLİS'İN ANADOLU'DA TOPLANMASINI ÖNERİYOR

Paşa,«Millî Meclisin İstanbul'da toplanması kadar mantıksız bir hareket tasavvur edemediğini» ifade ediyor

Mustafa Kemal Paşa

SİVAS

MUSTAFA Kemal Paşa'nın Millî Meclisin, fiilen işgal altında bulunan İstanbul'da toplanmasına taraftar bulunmadığı ve yeni milletvekillerinin Anadolu'da bir şehirde içtima etmelerinin yerinde olacağını bildirdiği öğrenilmiştir.

İlgililer, Millet Meclisinin İstanbul'da güvenle toplanıp toplanmayacağı hususunda son günlerde Harbiye Bakanı Cemal Paşa ile Mustafa Kemal arasında da bir konuşma olduğunu açıklamışlardır.

Bu konuda Mustafa Kemal Paşanın şu görüşte olduğu da öğrenilmiştir:

"— Millî Meclisin İstanbul'da toplanması kadar, mantıksız ve maksatsız bir hareket tasavvur edemiyorum. Ancak, bu konuda selahiyettar olanları ve efkarıumumiyeyi bu gerçeğe inandırmamız gerekir."

Amasya toplantısında, Millî Meclisin emniyetle nerede toplanabileceği konusunda da müzakere edileceği anlaşılmaktadır.

KUMANDANLARA TELGRAFLAR

Diğer taraftan Mustafa Kemal Paşanın Amasya'ya hareketinden önce Teşkilâtı Millîye içinde bulunan bütün kolordu kumandanlarına birer telgraf gönderdiği ve İstanbul hükümetinin Bahriye Bakanı Salih Paşa ile yapacağı konuşmalarda kendisine yardımcı olması bakımından bazı sorularına cevaplar istediği öğrenilmiştir.

Mustafa Kemal, yurdun iç ve dış meselelerini ve ordu ile ilgili konularının ele alınmasının muhtemel bulunduğunu belirterek kolordu kumandanlarından bu hususdaki görüşlerini istemiştir.

Mustafa Kemal Paşa dün, yanında Rauf ve Bekir Sami beyler olduğu halde, Salih Paşa ile buluşacağı Amasya'ya hareket etmiştir. Seyahat otomobille yapılmaktadır.

Yunan basını, Mustafa Kemal'in dize getirilmesini istiyor

Rum metropoliti Hrisostomos

ATİNA

YUNAN gazeteleri, müttefiklere hitap eden yazılarında, Mustafa Kemal hareketinin "Kalbine" kati darbe indirilmesini, "Mustafa Kemal'in mutlak dize getirilmesini" istemektedirler.

Le Messager d'Athenes gazetesi, İtilâf devletlerinin Türkiye'ye karşı takip ettikleri siyaseti veren başmakalesinde, Mustafa Kemal'in süratle dize getirilmesini istemekte ve Almanya'yı tesirsiz hâle getirmiş olan büyük devletlerin nasıl olup da Mustafa Kemal'i hâlâ susturamadıklarının anlaşılamadığını kaydetmektedir.

Bu gazetenin iddia ettiğine göre, Mustafa Kemal hareketi bir (Halk isyanı) değildir ve Teşkilâtı Millîye idarecileri halkı zorla savaşa sürüklemektedir.

Le Messager d'Athenes şu iddiayı da ileri sürmektedir:

"— Esasen Türklerde vatan mefhumu yoktur ki, bu ayaklanma bir millî hareket addedilsin. Mustafa Kemal ordusunun, tıpkı Lenin Kızılordu'yu topladığı gibi toplamaktadır. Biraz gayret sarfedilirse bu işler kolaylıkla düzeltilebilir."

KALBİNE VURALIM

Politia adlı gazete ise barış konferansına seslenerek Mustafa Kemal hareketinin "kalbine vurulmasını" istemekte, Mustafa Kemal'in Hıristiyan halkı katletmeye hazırlandığını yeniden iddia etmekte ve şunları da ilâve eylemektedir:

"Mustafa Kemal hareketinin kalbine vurmak elbet ki, kolay değildir. Fakat, imkânsız da değildir. Yunanistan, Anadolu'da menfaatleri ve korunacak ırkdaşları bulunduğundan, yardım etmeye hazırdır. Bir tehlike yaratan Anadolu ihtilâline sebep olan hataları tamir etmek için hâlâ vaktimiz vardır. Bu hataların tamir edilmesi için Yunanistan yardım edecektir. Yalnız bu yardıma karşılık, "Millî taleplerinin" aynen kabulünü istemektedir."

İSTANBUL!

Embros gazetesi ise başmakalesinde:

"Mademki Padişah İstanbul'da kalıyor. Versay barışı gölgeden ibaret olacaktır" demekte ve Mustafa Kemal'in 200.000 kişilik bir orduya sahip olduğunu ve birkaç ay zarfında bu kuvvetin 300.000 kişiye yükseleceğini de iddia etmektedir.

Embros'a göre, Anadolu'daki durumun bu hale gelmesinde bütün kabahat müttefiklere aittir ve şimdi "Bu yangını söndürmek" elzemdir.

Kongre kararları yayınlanmaya başladı

Mustafa Kemal Paşa tarafından Heyeti Temsiliye adına uzun süreden beri Anadolu'da yayınlanmakta olan tamimler ve tebliğler İstanbul gazetelerinde de görülmeye başlanmıştır.

İstanbul basını arasında, Kuvayı Milliyeye taraftar olan gazeteler: "Anadolu Harekâtı" başlığı altında Sivas Kongresi heyeti temsiliyesi telgraflarını yayınlamaktadırlar.

Milletlerarası Tahkik Heyeti'nin İzmir Katliamı'na ait korkunç açıklaması

Kadınların ırzına geçilmiş, birçok cinayet işlenmiştir...

AMERİKAN Amirali Bristol, Fransız Generali Bunoust, İngiliz Generali Here ve İtalyan Generali Dall'Olio'dan kurulu "Milletlerarası Tahkik Heyeti'nin, Yunanlıların İzmir faciasındaki mesuliyetini ortaya çıkaran tafsilâtlı uzun raporunun ana hatları şunlardır:

İzmir'de 15 ve 16 mayıs günlerinde ve şehrin hemen civarında çıkarmayı takip eden ilk günlerde cereyan eden olayların mesulü Yunan Başkumandanlığı ile vazifelerini yapmamış olan bazı Yunan subaylarıdır. Yunan hükümeti, bazı subayları mahkûm etmekle bunu kabul etmiştir. Yalnız Yunanlıların gelişinden önce, mahkûmların hapishaneden kaçmalarına ve silahlanmalarına mani olmak için hiçbir tedbir almamış olan Türk makamlarına da bu mesuliyetin bir kısmı yükletilmelidir.

Yunan Kumandanlığı, tarafından hemen 16 mayısta İzmir'de kurulan bir askerî mahkeme, 15 ağustos tarihine kadar, yalnız 15 ve 16 mayıs hadiseleri ile ilgili olarak 74 mahkûmiyet kararı vermiştir ki, bunun üçü idamdır. Mahkûm edilenlerin 48'i Yunan, 13'ü Türk, 12'si Ermeni ve biri de Yahudi'dir.

Türk makamları, Yunan çıkarmasına karşı hiçbir mukavemet hareketi teşkil etmemişlerdir. Türkler tarafından atılan silâhlar münferit hareketlerden ibarettir.

İşgalden birkaç saat önce, kışla yakınındaki hapishanelerden yüzlerce her çeşit mahkûm kaçmıştır. Bu mahkûmlardan birkaçı kışla yakınındaki silah deposundan kendilerine silah temin etmişlerdir. Bunların kaçışını önlemek için Türk makamları tesirli tedbir almamışlardır.

METROPOLİT'İN TAHRİKLERİ!

Yunan Komutanlığı, Yunan kuvvetlerinin şehir içinde yürümesi sırasında asayişi muhafaza için önceden hiçbir tedbir almamıştır. Müttefik temsilcisinin emirleri üzerine Türk birlikleri kışlalarından ayrılmamışlardır. Yunan Komutanlığının emirlerini Türk makamlarına iletmesi ve halkın ruh hâletinden haberdar olabilmesi için hiçbir irtibat kurulmamıştır..

Askerî, sivil ve dinî Yunan makamları, halkın (Rumları kasdediyorlar) yatıştırıcı hiçbir gayrette bulunmamışlardır. Metropolit (Hrisostomos) tarafından yapılan çıkarma birliklerini takdis merasimi yalnız kötü tesir yapmıştır. Yunan birliklerinin geçiş yolu üzerine yığılmış olan kalabalığın (Rumların) tutumu, Türk halkının kızgınlığını ve müfritlerin münferit şiddet hareketlerini yaratmıştır.

EMİRLER DEĞİŞTİRİLDİ

Çıkarma ile ilgili emirler (Amiral Kaltorp'un) tam olarak tatbik edilmemiştir. Yunan Kumandanı, Karantina taraflarında Türklerin toplandığına dair aldığı raporlar üzerine, Kumandanlığı (Müttefiklerin) haberdar etmeden bu emirlerde tadilât yapmıştır. Şehrin güneyindeki tepeleri işgal etmek vazifesi ile Karantinaya çıkarılmaları gereken Efzun birlikleri, Gümrük rıhtımına getirilmiş ve diğer çıkarma birlikleri peşine takılmıştır. Tâkip edilecek yol için kol kumandanları, kendilerine verilen rehberlerin (İzmirli Rumlar) tavsiyelerine uydular. Türk birliklerinin, Konak yakınındaki kışlalarında olduğunu bilmiyorlardı.

İLK SİLAHLAR

İlk silahlar Kokaryalı'ya giden yolun girişinde, Konak Meydanı köşesine doğru atılmıştır. Fakat bu ilk silahların kimin tarafından atıldığını kat'î olarak tesbit etmek imkânsızdır. Yunan birlikleri ateş açmamışlar ve yalnızca bu ilk silah atışlarına mukabele etmişlerdir. Bu ilk silah atışları üzerine şiddetli bir ateş teatisi başlamıştır. Konak Meydanı bahçesinde bulunan Yunan askerleri, kışla ve konağın pencerelerine şiddetli bir ateş açmışlardır. Bu yaylım ateşi esnasında kışlanın bazı pencerelerinden silah atılıp atılmadığını tam manasıyla öğrenmek kabil olmamıştır. Kışlanın karşısında bulunan binanın dış cephelerinde hiçbir mermi izi bulunamamıştır.

Rıhtım ve şehrin muayyen noktalarında Türkler tarafından birkaç seyrek silah atışı yapıldığı sanılmaktadır. Yunan raporlarına göre, bilhassa Yunan Konsolosluğu civarında Yunan muhafız müfrezesi bir Türk taarruzuna karşı kendisini silahla mukabele ederek müdafaa etmek mecburiyetinde kalmıştır.

KATLİAM BAŞLIYOR

Subay ve askerleri ve Vali ve idare amirlerini ihtiva eden ilk esir kafileleri, Konak Meydanı'ndan hapsedildikleri Patris gemisine götürüldükleri yol üzerinde kendilerini tâkip eden kalabalık Rumlar ve hatta kendilerine refakat eden askerler tarafından sert muameleye mâruz bırakılmışlardır. Bütün bu esirlerin malları, paraları çalınmıştır. Hepsi "Zito Venizelos" diye bağırmak ve elleri havada yürümek mecburiyetinde bırakılmışlardır. Bazıları katledilmişlerdir. Bir - ikisi hariç olmak üzere Yunan subayları, adamlarını şiddet hareketlerinden menedici hiçbir müdahalede bulunmamışlardır.

ÇOCUKLAR BİLE...

Yunan birlikleri, 15 mayıs ve onu takip eden günlerde 2500 kişiyi keyfî olarak tevkif etmişlerdir. Bunların arasında 14 yaşından ufak çocuklar bile vardı!

Hatta bazı mekteplerin idarecileri ve talebeleri de Patris vapurunda hapsedilmişlerdir. Bu mevkufların büyük kısmı fena muamele görmüşler, eşyaları yağma edilmiş ve günlerce kabul edilmeyecek sağlık şartları içinde bırakılmışlardır.

KADINLARIN IRZINA GEÇİLDİ

Şehirde 15 ve 16 mayıs günleri, Türk halkına ve evlerine karşı şiddet ve yağma hareketlerine girişilmiştir. Fesler Türklerin başından çekip alınmış ve bunlar sokağa bu şapka ile çıkma cesaretini artık gösteremez olmuşlardır. Birçok kadınların ırzına geçilmiştir. Cinayetler işlenmiştir. Bu şiddet hareketleri ve yağmalar çoğunlukla şehrin Yunan ahalisi tarafından yapılmış, fakat Yunan askerlerinin de bu hareketlere karıştığı ve askerî makamların da bu hareketleri önleyici tesirli tedbirleri geç olarak aldığı tesbit edilmiştir.

İzmir'in Yunanlılar tarafından işgal edildiği güne ait ölü ve yaralı sayısı, Yunanlılar ve Türkler tarafından değişik miktarlarda tahmin edilmiştir.

Bu miktarlar yaklaşık olarak aşağıdaki şekildedir:

Yunanlılar: Asker (2 ölü ve 6 yaralı)
Sivil (20 ölü, 20 boğulma vak'ası, 60 yaralı,)
Türkler: 300 - 400 arasında zayiat (yaralı veya ölü),

KATLİAM VE YAĞMA YAYILIYOR...

İzmir'in Yunan kuvvetleri tarafından işgali haberinin civar kasaba ve köylerde öğrenilmesinden sonra, buraların Yunan halkı Türk evlerini yağma etmeye ve Türklerin hayvanlarını çalmaya başlamışlardır. Muhtelif köylerde de bazı Türkler öldürülmüştür.

— Yunan İşgal Kuvvetleri Kumandanı, Venizelos'un 20 mayısta Paris'ten gönderdiği ve İzmir sancağı ile Ayvalık kazasının ve İzmir sancağı dışında bazı bölgelerin işgal şartlarını tesbit eden telgrafı 21 mayısta almıştır.

28 mayıstan itibaren İtilâf Devletleri temsilcisi olan Tuğamiral Fitz Maurice, işgal bölgesinin genişletilmesi ile ilgili Yunan makamlarına karşı yetkilerini bildiren talimatı ancak 1 haziranda almıştır. Amiral Kaltorp'un 21 mayısta ayrılışından 28 mayısa kadar müttefik devletleri temsilcisi ise Fransız Tümamirali Sagoy Du Vauraoux idi.

İŞGAL SAHASI NASIL GENİŞLETİLDİ?

İzmir'e 21 mayısta vâsıl olan Yunan hükümetinin yüksek komiseri, birliklere kumanda eden albaya 23 mayısta aşağıdaki harekât emirlerini vererek, 20 mayıs tarihli telgraftaki talimata aykırı hareket etmiştir:

a. — Aydın'ın işgali,

b. — Müttefik temsilcisinin önceden müsaadesi alınmadan Manisa ve Kasaba bölgelerinde müdahalede bulunmak,

Yunan Yüksek Komiseri, komisyon önünde, bu hususdaki sorumluluğunu kabul etmiştir.

Yunan Yüksek Komiseri, işgal bölgesinin genişletilmesini haklı göstermek için şu sebepleri sürmüştür:

1. — Askerî makamlar tarafından elde edilen ve doğruluğu tesbit edilemeyen haberlere göre, bu bölgelerde halkın emniyeti tehdide mâruz bulunuyormuş.

2. — Müttefik temsilcisi olmaya yetkili bulunmayan İngiliz Albayı Smith tarafından yapılan bir konuşmayı Yunan askerî makamlarının tefsir şekli.

Albay Smith'in, Venizelos tarafından 20 mayısta Albay Zafiriu'ya gönderilen telgraftan hiçbir malûmatı olmamıştır. Albay, Aydın, Manisa ve Kasaba'ya kadar işgal bölgesini uzatması için Albay Zafiriu'ya ne yazılı ne şifahî hiçbir müsaade vermemiştir. Kendisi Albay Zafiriu'ya sadece, birliklerini ileri götürme yetkisi bulunuyorsa, Trianda'ya kadar olan demiryolunu muhafaza etmek için birkaç kıt'a yollamasının faydalı olacağını söylemiştir. Albay Smith, Trianda'dan öteye yapılacak her işgalin karışıklıklar doğuracağını da ilâve etmiştir. Albay bu konuşmalardan kendi üstünü de haberdar etmiştir.

Milliyet

İSTİKLÂL SAVAŞI gazetesi

KALK UYAN YOKSA ARDI HİCRANDIR

HAZIRLAYAN: ÖMER SAMİ COŞAR

CUMARTESİ 18 EKİM 1919

RUM VE ERMENİ PATRİĞİ YÜKSEK KOMİSERLİKLERE AYRI AYRI MUHTIRA VERDİLER

Patrikler, Anadolu'nun İtilâf devletlerince işgal edilmesini istiyorlar...

Patrikler, ayrıca Barış Konferansı Başkanı'na da telgraf çektiler

DÜN sabah Rum Patriği Dorotes ile Ermeni Patriği Zaven Efendi şehrimizdeki İngiliz, Fransız, Amerikan ve İtalyan yüksek komiserlerini ziyaret etmişler ve Mustafa Kemal hükümetinin Hıristiyanlar için büyük tehlike teşkil ettiğini ileri sürerek Anadolu'nun tüm olarak İtilâf Devletleri tarafından işgal altına alınmasını istemişlerdir.

İki patrik bu hususta yüksek komiserlere resmî birer muhtıra verdikleri gibi, aynı talebi ihtiva eden ve Paris'e Barış Konferansı Başkanı Klemanso'ya çektikleri bir telgrafın suretini de sunmuşlardır.

Amiral dö Robek'in, patriklerin ziyareti hakkında Londra'ya gönderilmek üzere hazırladığı kısa raporda şu noktalar belirtilmektedir:

— İlk defa olarak Rum ve Ermeni patrikleri birlikte geldiler.

— Damad Ferid kabinesinin devrilişini ve son hükümet değişikliğini milliyetçi hareketin bir zaferi ve İttihad Terakki devrine bir dönüş olarak kabul ettiklerini söylediler.

— Bu değişikliğin Hıristiyan toplulukları için arzettiği büyük tehlikeye dikkati çektiler.

Amiral dö Robek'in belirttiğine göre, iki patrik kapalı şekilde tehdidde de bulunmuşlar ve "durumu o derece vahim gördüklerinden" istifa etmeyi ve cemaatlerinin korunması işlerinin mesuliyetini de itilaf devletlerine bırakmayı gözönünde bulundurmakta olduklarını söylemişlerdir.

Patrikler tarafından verilen muhtırada Trakya konusu da ele alınmış ve bu bölgede de Hıristiyanların hayatlarının tehdid altında bulunduğu iddia edilerek bu bölgenin de itilaf kuvvetleri tarafından kontrol altına konulması istenilmiştir.

Anadolu'nun tüm işgal altına alınmasını isteyen Rum patriği Doroteos.

TEKZİP

Anadolu Hıristiyan ahalinin katliama uğratılmak üzere bulunduğuna dair patriklerin iddialarını tekzip eden aşağıdaki telgraf Sivas Vilâyeti'ne bağlı Vezirköprü Rum ve Ermenileri tarafından İçişleri Bakanlığı'na gönderilmiştir:

"Memlekette ikâmet ve tehcirden avdet eden Ermenilerle Rumların ileride tehlikeye maruz kalacağından bahisle tekrar hicretiçin tehdidveicbar edilmekte oldukları hakkında şu günlerde duyduğumuz havadis katiyen asılsız olup cümle vatandaşlarımız tarafından hürmet ve muavenet görmekte olduğum bir cihetle şayi olan bu haberleri katiyen tekzip ve vatandaşlarımız hakkındaki mütekabil hürmetimizi arzederiz. (Ermeni milleti adına Agop Deriiyan ve Rum Metropoliti Vekili Marat.).

İNGİLİZ BAŞBAKANI'NA GÖRE, BARIŞIN GECİKME SEBEBİ: «AMERİKA»

LONDRA

DÜN Şefild'de bir konuşma yapan İngiliz Başbakanı Llyod Corc, Türkiye ile barış andlaşmasının gecikmelerinin sebepleri üzerinde durmuş ve demiştir ki:

"Türkiye ile barışın gecikmesine sebep, Birleşik Amerika'nın, Amerika haricindeki medeniyet yüklerinden hissesine isabet edecek kısmı kabul edip etmeyeceğini bildirmeden evvel Osmanlı imparatorluğunun mukadderatının tayin edemeyeceğinden doğmaktadır.

Allah bizim ırkımıza dünyanın muhtelif kısımlarında ifa etmekte olduğumuz mukaddes bir vazife tevdi etmiştir. Amerika'da bulunan kardeşlerimizden bu vazifenin ifasına katılmalarını istiyoruz. Eğer kabul etmezlerse, Türk imparatorluğunun muhtelif kısımlarının ne olacağını kestiremem. Bu vazifeyi biz tamamiyle üzerimize alamayız. Fransa da alamaz. Şu zamanda Osmanlı İmparatorluğunda istibdad altında yaşayarak dehşetten titreyen ve kollarını Amerika'ya doğru uzatarak yardım ve korunma isteyenlerin sayısı pek çoktur. Ümit ederim ki bu istek kabul edilecektir."

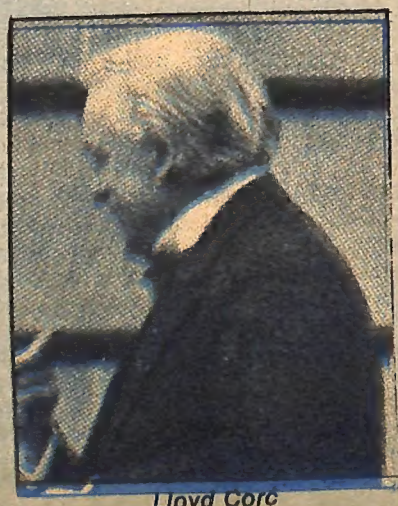

Lloyd Corc

Milletlerarası Tahkik Heyeti'nin İzmir Katliamı'na ait korkunç açıklaması

Aydın faciası: «Köyler, kentler yakıldı, kadın ve çocuklar öldürüldü»

YUNAN kıtalarının gerek Manisa, gerek Ödemiş, gerek Aydın ve Nazilli'ye kadar olan ileri yürüyüş ve yerleşmeleri, İzmir olaylarının memlekette yarattığı heyecana rağmen başlangıçta tatmin edici şartlar altında cereyan etmiştir.

Yunan komutanlığı, Yunan kıtalarına yardım etme bahanesiyle yağma ve her türlü taşkınlığa girişen Yunan silahlı sivillerine müsamaha etmekle bir hata etmiştir.

İzmir olayları dolayısıyla memlekette duyulan heyecan aşağıdaki sebepler yüzünden tedrici olarak artmıştır:

a— Yunan kuvvetleri tarafından memlekette işgal edilecek toprakların sınırları konusunda 2 haziran tarihine kadar büyük bir tereddüt hüküm sürmüştür. Bu tarihtedir ki, İngiliz Donanması'ndan Tuğamiral Fitz Maurica işgal sınırlarını tesbitle görevlendirilmiştir.

b— Yunan kıtalarının süratle memleket içine doğru yürüyüşleri halkın huzursuzluğunu arttırmıştır. Türk ileri gelenleri işgal edilen bölgeleri terke başlamışlardır. Türk askerleri ve jandarmaları birliklerini terkederek kaçmışlardır. Çetelerin faaliyeti şiddet, hırsızlık ve yağma hareketlerinin sayısı ile birlikte artmıştır.

c— Yunan askerlerinin, silahlı sivillerin (yerli Rumlar) yardımı ile Türk evlerinde, silah bulmak için yaptıkları aramalar, halkın memnuniyetsizliğini en had safhaya çıkarmıştır. Çünkü bir Müslümanın evinin masuniyetini ihlâl büyük huzursuzluk yaratacak kırıcı bir harekettir. Bu heyecan bütün Aydın vilâyetinde karışıklık gibi gösterilebilecek bir durumu yarattı ve bu durum Yunanlıların işgal bölgesini genişletmelerini haklı gösterme hedefini taşıyordu.

GİZLİ GİREN SİLAHLAR

Sivil Rumların taşıdığı silahlar muhtemelen mütarekeden beri adalar ile Türk sahilleri arasında faaliyet gösteren kaçakçılar tarafından temin edilmiştir. Türklerin ileri sürdüğü Yunan Kızılhaçı'nın bu teşkilâtın işaretini taşıyan sandıkların içinde sivillere silah getirdiği ithamının doğru olarak mütalâa edilmesi yerinde değildir.

Yalnız şubat ayı içinde "Adriaticos" adlı Yunan gemisinden mühim miktarda sandık indirildiği ve bunların da gümrük kontrolünden kaçırıldığı tesbit edilmiştir. Türk şahidler bu sandıklardan bazılarında silah ve cephane bulunduğunu söylemişlerdir. Yunan yetkilileri ancak mart ayından itibaren sandıkların Türk gümrüğü tarafından kontroluna müsaade vermişlerdir.

REHİNELER ÖLDÜRÜLÜYOR

Ayasuluk, Dönenci, Balatcık 25 mayısta, Aydın 27 mayısta, Ödemiş 1 haziranda ve en nihayet Nazilli 3 haziranda işgal edilmiştir.

Yunanistan'da silah altına çağrısının tesirli olması için dağıtılan afişlerden biri...

Nazilli 1920 haziran gecesi boşaltılmıştır. Yunanlılar tarafından şüpheli oldukları iddiası ile tevkif edilen 30 kadar Nazillili geri çekilen Yunan kuvvetleri ile götürülmüşlerdir. Bunlardan biri yürüyemediği bahanesi ile yolda öldürülmüştür. Geri kalanlardan birkaçı kaçabilmişler fakat mühim kısmı Köşk kasabasında, cereyan eden bir kavga sırasında katledilmişlerdir. Burada bir Yunan subayı da ölmüştür.

AYDIN FACİASI

Nazilli'nin Yunan kuvvetleri tarafından boşaltılmasından sonra Türklerin Yunan karakollarına ve münferid Yunan askerlerine karşı giriştikleri taarruzlar artmıştır. Aydın bölgesinde gerek Türkler, gerek Yunanlılar olmak üzere halk silahlanmıştır.

Yunan kıtaları Aydın civarında silahlı keşiflerde bulunmuşlar ve bu keşiflerin sonunda birkaç köy yakılmıştır.

Ayın 27'sinde bu keşif kollarından biri çeteler tarafından geri püskürtülmüş ve Aydın içine kadar kovalanmıştır.

Muharebe ayın 28'inde de devam etmiş ve hücum edenler ayın 28'inden itibaren 105 mm'lik top kullanmaya başlamışlardır ve Yunanlılar geri çekilmişlerdir.

Yunan kumandanının ve şahidlerin ifadesine göre, geri çekilmekte olan Yunan kıtalarının demiryolunun güneyinde bulunan Türk mahallesinden geçişleri esnasında Türk halkı tarafından üzerlerine ateş edilmiştir. 29 sabahı Türk mahallesinde patlak veren yangınlardan birkaçı bu muharebe esnasında meydana gelmiştir. Bu mahallenin münferit noktalarında da yangınlar çıkmıştır.

Alevler içinde kalan mahalleden kaçmaya çalışan kadın erkek çocuk Türklerin büyük bir kısmı mahalleyi şehrin kuzey kısmına bağlayan bütün yolları tutan Yunan askerleri tarafından sebepsiz olarak öldürülmüşlerdir.

Şüphesiz ki, Yunan kumandanlığı ve askerleri bütün soğuk kanlılıklarını kaybetmişlerdi.

Yunanlılar 29'u 30'a bağlayan gece birçok cinayetler ve suikastler işledikten sonra şehri terketmişlerdir. Yunan kıtalarının geri çekilişlerinde onlarla beraber kaçmak isteyen Yunan sivillerinin büyük bir kısmına da komutanlık tarafından mani olunmuştur.

YÖRÜK ALİ EFE

Yunan mahallesi, buraya 30 haziran günü gelen ve içindekileri öldürdükten ve eşyalarını yağma ettikten sonra evleri ateşe veren Yörük Ali emrindeki çeteciler tarafından yakılmıştır. Sokaklarda rastlanılan Yunan ahalisi, yaş ve cinsiyet farkı gözetilmeksizin çeteciler tarafından insafsızca öldürülmüşlerdir. Ölümden kurtulan fakat yağmadan kurtulamayanlar çetecilerin gelişinden önce Fransızların manastırına sığınabilen ve burada 57'inci Osmanlı Tümeni Kumandanı Şefik Bey'in himayesinde Konağa kadar getirilen 2000-3000 kadar Yunanlıdır.

Yunan ve Türk zayiatını kati olarak tesbit etmek mümkün olamamıştır. Yunan hükümetinin temsilcisi Yunan zayiatını yaklaşık olarak 2000 olarak bildirmiştir. O tarihte 900 ceset bulunduğu bildirilmiştir.

Bir İngiliz şahidi ise bu miktarı 400 olarak tahmin etmektedir. Olayların cereyanından birkaç gün sonra Aydın'da araştırmalar yapmış olan bir Fransız subayı ise zayiatı şu şekilde tahmin etmektedir.

1500-2000 kadar Yunanlı
1200-1500 kadar Türk.

Fakat Fransız subayı Türk zayiatının tesbitinin son derece zor olduğunu da ilâve etmiştir.

YUNAN DÖNÜNCE

Yunan kıtaları General Nider'in yolladığı takviye kuvvetlerinin yardımı ile Aydın'ı 4 temmuzda gene ele geçirdiler. Şehrin batısında olan ve aynı zamanda Yunan fabrikalarının da bulunduğu Türk mahallesini ateşe verdiler. 29 haziran ile 4 temmuz arasında meydana gelen yangınlar 8000 Yunanlı ile birlikte nüfusu 20.000 bin olan Aydın şehrinin üçte ikisini tahrip etmiştir. Yanmamış evler ise yağma edilmiştir.

Yunanlıların geri gelmesinden önc Türk halkının büyük bir kısmı Aydın v civarını terkederek İtalyan bölgesine vey elan bulundukları Nazilli-Denizli bölges ne sığınmışlardır.

Aydın'ın tekrar işgal emri, müttef temsilcisinin kati talimatına rağme Yunan yüksek komutanlığı tarafınd verilmiştir. Yunan makamları, 2 temmu da Venizelos tarafından Paris'ten yoll nan kati emir üzerine hareket etmişlerdi Venizelos'un bu emri, müttefik temsil sinin bu konuda hiçbir müdahalesini tan mıyordu.

Balatçık ve Aydın demiryolu üzerin bulunan köylerin büyük bir kısmı bölge cereyan eden askerî hareket dolayısıy yanarak tahrip olunmuştur.

Aydın'ın yakılması yaklaşık olarak milyon sterlinlik bir maddî hasar meyd na getirmiştir. Türk halkı, Yunanlılar t rafından işgal edilen mahallelerdeki ev rini bırakıp kaçarken mahsullerini oldu gibi tarlada bırakmışlar veya terketm lerdir. Fasulye, pancar ve incir kayıpl 1.200.000 sterlin olarak tahmin edilebil

BERGEMA VE MENEMEN

Bergama 12 haziranda işgal edil Bu şehir İzmir vilâyetinin kuzeyinde duğundan 20 mayıs tarihli müttefikler rafından verilen emirleri taşıyan telgr göre Yunanlılar tarafından işgal edilebi di. Komisyon Bergama'ya gitmedi. Gü nilir kaynaklardan öğrenildiğine gö Bergama'yı geri alan Türk çetel Yunanlıları iyi karşılamış olan Türkleri dürmüşler, esir aldıkları Yunan askerl ni katletmişler veya bunlara işkence mişlerdir.

17 haziranda Bergama'nın tahl sinden sonra Menemen'de topla Yunan kıtaları, ciddî hiçbir sebep mev değilken, masum Türk halkının katlia na girişmişlerdir. Belediye makamlar bildirdiklerine göre binden fazla Türk arada öldürülmüştür. Fakat bu rak mübalağalı görülmektedir. Hemen e günü bir Fransız subayı tarafından y lan tahkikata göre Türk zayiatının m rı 200 ölü ve 200 yaralıdır.

Menemen katliamından tama Yunanlılar mesuldur. Menemen'de nan Yunan subayları tamamiyle va rine ihanet etmişlerdir.

Ortada hiçbir sebep yokken, tama müdafaasız Türk siviller tam man katliama uğramıştır. Ve hiçbir tah madan Yunan kumandanlığı bu ka sabep olarak gar yakınında bir Tür den ateş edilmesini göstermiştir. yon buna inanmamaktadır. Yunan rinin bu konuda ifadeleri tezad hali

Raporun son kısmında Ma Yunanlılar tarafından işgalinin ola reyan ettiğinden bahsedilmekte v lık'ta tahminen 20 kadar Türk'ün olduğu burada Yunan kumanda bütün sivil Rumları silahlandırdığ dilmektedir.

— SON —